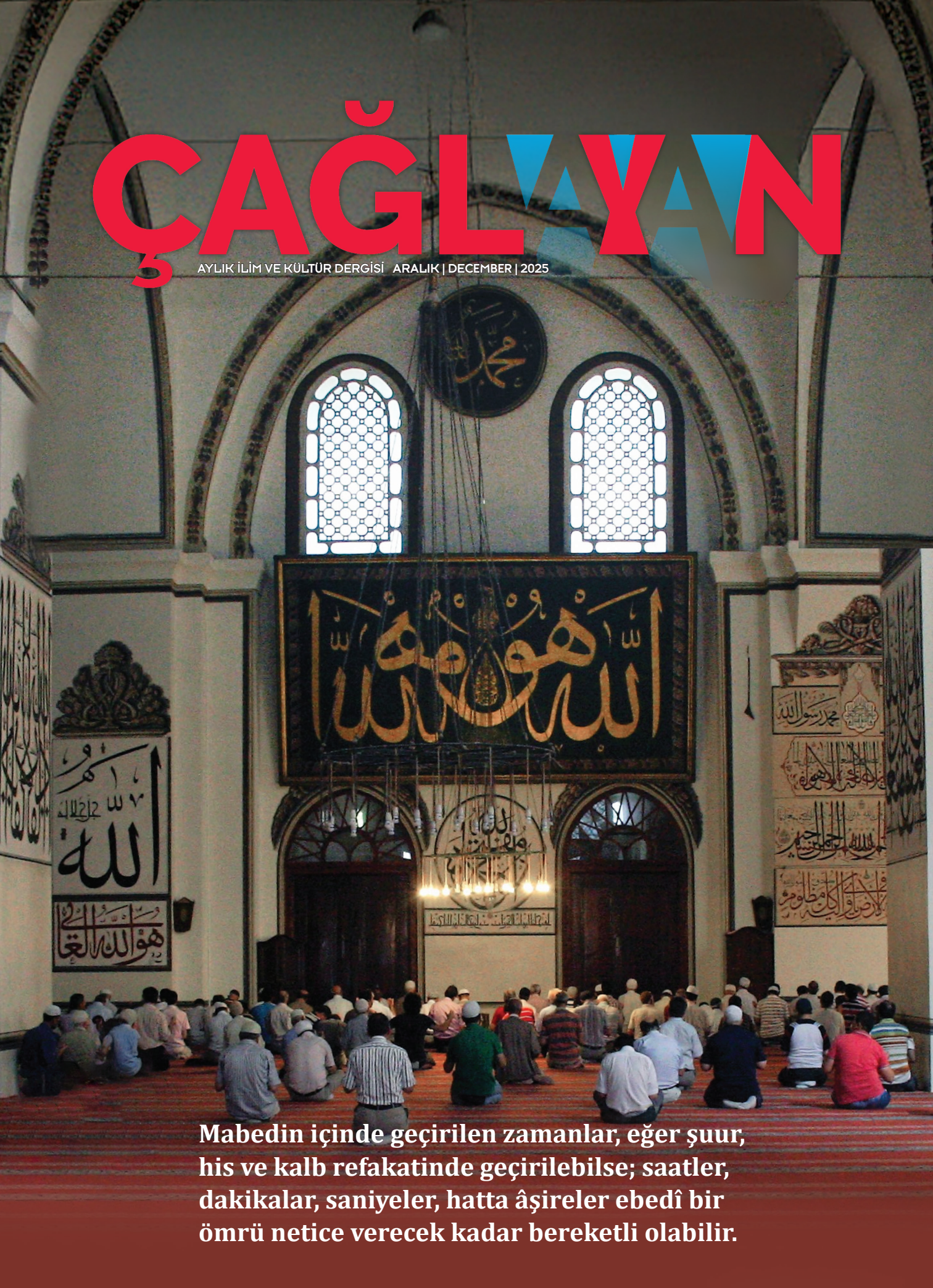

ÇAĞLAYAN

AYLIK İLİM VE KÜLTÜR DERGİSİ ARALIK | DECEMBER | 2025

Mabedin içinde geçirilen zamanlar, eğer şuur, his ve kalb refakatinde geçirilebilse; saatler, dakikalar, saniyeler, hatta âşireler ebedî bir ömrü netice verecek kadar bereketli olabilir.

Mabet

Mabede adımını atan her gönül sahibi, onun tedai ettirdiklerini düşünün düşünün ve bu düşüncelerden sinesine akan vâridâtı hissede ede âdeta uhrevîleşir ve benliğinin derinliklerinde sürekli ötelere duymaya ve eşyanın perde arkasını mırıldanmaya başlar.

Bu ülkenin en önemli bir güzellik buudunu, hiç şüphe yok ki, dört bir yanda şaha kalkmış gibi mehîb mehîb duran mabetler teşkil eder ve mabedin içli, derin ukba buudlu güzelliğine denk bir başka güzelliğin bulunması da mümkün değildir.

Mabet, madde âleminin serhaddinden ötelere açılmak için hazırlanmış bir liman ve insan ruhunun derinliklerine

ulaşabilmek için de bir tahtelbahir (denizaltı) mesabesindedir. Mabede gönül gözleri açık olarak girebilen her tâlî'li, aynı zamanda upuzun bir seyahate karar vermiş ve baş döndürücü ukba güzelliklerini temaya da azmetmiş sayılır. Mabedin içinde geçirilen zamanlar, eğer şuur, his ve kalb refakatinde geçirilebilse; saatler, dakikalar, saniyeler hatta âşireler ebedî bir ömrü netice verecek kadar bereketli olabilir.

Evet, mabede adımını atan her gönül sahibi, onun tedai ettirdiklerini düşünün düşünün ve bu düşüncelerden sinesine akan vâridâtı hissederek âdetâ uhrevîleşir ve benliğinin derinliklerinde sürekli ötele-ri duymaya ve eşyanın perde arkasını mırıldanmaya başlar. Mabette hemen herkes, kendi gönlünde olduğu kadar diğer insanlardan ve çevresindeki eşyadan –estağfirullah– her biri binlerce rüya ve hülya-

nın anahtarı, duygularımızla bütünleşmiş mabedin o ukba renkli aksesuarından en derin bir şiiri dinler, en bayıltıcı mânâ tomurcuklarını koklar. Şiirin en güçlü unsurları sayılan ışıklar, sesler, burada insan ruhunu bütünüyle sarar ve ebediyen hatırdan silinmeyecek edalara ulaşırlar. Hele mübarek gün ve gecelere ait tat ve şivenin buğu buğu her yanı sardığı dakikalarda mabet, akıl almaz bir füsuna

ulaşır ve güya göğün renkleri, ruhanîlerin sesleri gelip gelip ruhlara doluyor gibi olur; olur da bu semavî büyü ile hayat ve kâinat daha esrarlı bir hâl alır. Bu sihirli dünyada seyahate azmedenlere mabet, en büyük mürşitler, en olgun ruh insanları gibi varlığın perde arkası sırlarını fısıldar ve onları sonsuzun serhatlerinde dolaştırır.

Dünyada mabet kadar vakur, mabet kadar mehb, mabet kadar sonsuza açık ve mabet kadar füsunlu başka bir mekân bilmiyorum. Orada âdetâ semanın ışıkları, avize ve kandillerin ziyalarıyla bütünleşir ve gönüllere akmaya başlar. Derken âdiyattan olan şeyler bir bir fevkalâdeleşir ve her taraf efsanevî bir güzelliğe bürünür.

Hemen her zaman mabette, gizli gizli esip duran ve ancak uyanık gönüllerin sezebileceği, vicdanın âşına olduğu ve ruhun bir ömür boyu arayıp durduğu öyle bir “üns” esintisi hissedilir ki insan, tıpkı çiçeklerin içine giren bir kısım mini böceklerin lezzetle aynîleşmeleri gibi onu ayn-ı haz olarak duyar ve yaşar.

Mabedin asıl sesi ve mûsikîsi, her zaman derununda yankılanan şuur ve idrakten gelir. Evet o, her an değişen ayrı bir duygu tufanıdır, ancak temiz ruhların sezebileceği, ibadete ait derin mânâlardan, bu mânâların hayallerdeki büyüleyici şekillerinden iklimine sığınan ruhlara öyle mahrem şeyler fısıldar ki insan, varlığın ezeli nefahatla sarıldığını hissederek; hissederek de, ruhundaki ihtiyaçların, arzuların, beklentilerin hemencecik yerine getirileceği bir kapının önünde

olduğunu sanır ve bir coşar bir coşar ki; sanki bulunduğu yer yedi kat göğün üstüymüş ve o da bu makamın şerefli sakinlerinden biriymiş gibi, en baş döndürücü manzaraların, en ürpertici solukların ve en çarpıcı televvünlerin hem de bilmem kaçını iç içe görüyormuş ve duyuyormuşçasına hayretlerle irkilir; irkilir de ruhunda, denizlerin derinliklerindeki dev dalgaların yüzlercesinin, binlercesinin çarpışmasını birden yaşıyormuş gibi zevkten ürpertiye, ürpertiden zevke geçer durur.

Mabet hiçbir zaman bütün bütün susmaz ve susmamıştır da; aksine o, her an ayrı bir dalga boyunda gürleyip durmuştur. Bütün seslerin kesildiği, bütün heyecanların söndüğü ve atmosferin hazanla tir tir titrediği dönemlerde bile o, ruhunun derinliklerinde her zaman bir şeyler mırıldanmış ve bize ümit soluklamıştır. Evet o, hiç durmadan hep bir şeyler fısıldamıştır ama bilmem ki milletçe, onun anlatmak istediği hususların kaçta kaçını anlamışızdır.

Evet mabetten ve mabedin uhrevî nağmelerinden rahatsız olan bir kısım yarasalı topluluğunun, onun kendince konuşmalarına hacr koydukları dönemde bile o, az bir üslûp farklılığıyla hep “Haydin felâha!” demeye devam etti. Hâlâ onun, rikkatime çok dokunan o zamanki garip çığlıklarını düşündükçe, sanki mabet, kendi mânâ ve muhtevasını ifade etmek için ağzını açıyormuş da, bir kısım karanlık güçler onun kendine has sırlarını açmasına fırsat vermeyip, ağzına

fermuar vuruyorlarmış gibi gelir bana.

Çok defa önünden veya bir kenarından geçip giderken seyrettiğimiz mabet ve çevresindeki külliye, meşruta, imaret veya şurada burada küme küme salınan ağaçlar, ruhlarımıza öyle derin, öyle ledünnî şeyler fısıldarlar ki, duyup anladıklarımızın onda birini bile en büyük filozofların anlatması mümkün değildir. Mabedin gerçek güzellik ve derinliğini anlamak için onun gözleri ve gönülleri dolduran Cennet ikliminde doğmak, onun aydınlık hariminde hayata uyanmak lâzımdır. İşte o zaman mabet her şeyiyle ruhunuza öyle işler ve gönüllerinizi öyle büyüler ki, kendinizi ukbanın meşcereliklerinde sanırsınız...

Bir zamanlar mabet, mânâlarla, duygularla dopdolu, en ledünnî hislerle taşkın ve semtine uğrayanlarla konuşan, dertleşen, içini çeken, içini döken, onların sevinç ve tasalarını paylaşan bir canlı gibiydi. Günde birkaç defa ona ulaşabilenler, içlerini boşaltır, gamdan, kederden uzaklaşır ve ötelere adına azıklarını alır, sonra da bir uhrevî seyahate hazırlanmış gibi beklerlerdi. O zamanlar mabet öyle bir rüya ve hülya ülkesiydi ki, insan orada bütün derinlikleriyle gerçek huzuru ve mutluluğu bulur, ruhî ve bedenî hazların en erişilmezlerine ererdi. Gözleri ötelerin ufuklarında olanlar için orada her şey, sanki daha önce bir başka yerde görülmüş, tanınmış gibi sımsıcak, içli ve âdeta ruhlarının aksesuarı gibiydi. Oraya adımlarını atar atmaz birdenbire cismaniyetin panjurları ara-

lanıyor gibi olur; o aralıkların genişlikleri nispetinde ötelere ait güzellikler ve ışıklar onlardan içeriye akmaya başlar ve gelir namaz kılanların sinelerine dökülürdü veya biz öyle itikat ederdik...

Hayatını ev-iş-mabet arası bir kanaviçe gibi ören bah-tiyarlar, günde birkaç defa gökleri ve gökler ötesi âlemleri, hem de o baş döndürücü armonileriyle, düşünce dünyalarından geçirir; bir meşher gibi tekrar tekrar temaşa eder ve bu semavî ziyafetin çevresinde, bal özü arayan arılar gibi hazdan hazza uçar dururlardı.

Mabedi düşünüp de arzularını, isteklerini, emelleri yıldızlar kadar çok olan mü'min gönüllere ondan fışkıran ziyayı, nuru, lezzeti, huzuru, hazı ve zevki hatırlamamak mümkün mü?

Şimdi mabet, bilhassa, ona eski fonksiyonunu kazandırmamanın yolları arandığı şu günlerde, kırılmış mızrabı ve gevşemiş bam teliyle, boynu buruk, yeniden onu konuş-turacak, gökten indiği günlerin tat, lezzet ve şivesine ulaştır-cak sihirli eller ve sihirli diller beklemekte. Öyle bir el, öyle bir dil ki, çağın bütün vefasızlıklarına rağmen, mabede o mümtaz şivesiyle, o ince üslûbuyla kendi şiirini söylettirsin; söylettirsin de bütün uyuyan gönülleri uyarsın ve o keskin büyüyle her sineye girsin. Evet, dört bir yana, binlerce telden binlerce nağmeler yayarak cihanı öyle bir velvele-ye versin ki, duyanlar: “İsrafil sûra mı üfledi, yoksa Hz. Muhammed mi (sallallahu aleyhi ve sellem) dirildi?” desinler...

Sızıntı, Kasım 1992

MUHTEŞEM MOLEKÜL

Hayatın Diline Bir Bakış

insanlık medeniyet tarihi avcılık, toplayıcılık, ziraat, sanayi gibi isimlerle anılan çağlardan geçti. Bu isimlendirme genellikle hayatı idame ettirmek için yapılan faaliyetler ve kullanılan teknolojiyle alâkalı olmuştur. En son olarak yaşanan sanayi çağındaki yarışı önde götürenler artık yeni bir çağa girdiler: “Bilgi Çağı”

Sanayi çağında her şeyin makinelerle yapılması yönündeki gelişmelerin arka planında da bir bilgi olmasına rağmen, bu bilginin kaynağı üzerinde çok fazla yorum yapılmadan, daha çok öne çıkarılan mekanik sistemler pozitivism ve materyalizm adına kullanıldı.

1953 yılında büyük sansasyonla reklam edilen ve başarısız neticelere rağmen hâlâ biyoloji kitaplarında baş köşeye konulan Miller-Urey deneyinin sadece tarihî bir değeri kalmışken, yine aynı yıl DNA molekülünün çift spiralli üç boyutlu yapısının keşfi, gündemin materyalistler adına zorlaşacağını ilk habercisiydi. Bir nevi bilgi depolama ünitesi olan bu uzun ve hassas molekül dört kimyevî “harf” ile yazılan bir kodlama sistemiydi.

Bilgisayarların icadı ve bilginin elektrik sinyalleri şeklinde 0 ve 1 olarak ifade edilen iki karakterin çeşitli sayılarda tekrarlanarak bir mânâ ifade edecek sembolleri kodlaması her türlü bilginin (ses, görüntü, renk vs.) nakledilmesi ve depolanması bilgi çağının başlangıcı kabul edilebilir. Önceleri büyük disketlere, sonraları ise CD'lere ve küçük disketlere kaydedilen

bilgiler giderek, USB denilen hafıza çubuklarına, çok daha küçük ve güçlü malzemelere kaydedilmeye kadar geldi.

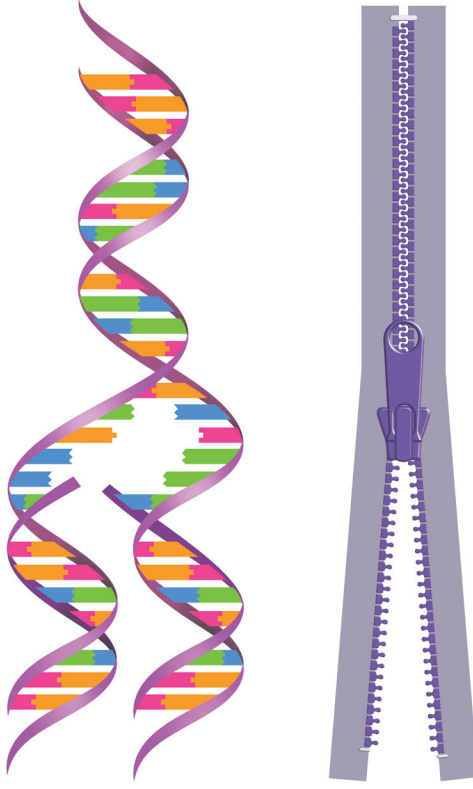
Enteresan bir şekilde DNA molekülünün de A (adenin), T (timin), C (sitozin) ve G (guanin) olarak isimlendirilen azotlu bazların dizilmesiyle yazılmış “*hayatın biyolojik moleküler dili*” olarak bütün canlılarda ortak olduğu anlaşılınca her canlıya ait bu evrensel dilin çözülmesine geçildi. İnsan genomunda 3 milyar baz çifti (6 milyar DNA harfi) vardır ve her vücut hücremizde iki tam kopya hâlinde yaklaşık iki metre uzunluğunda spiral şeklinde bir DNA zinciri olarak hücrenin çekirdeği içine dürülmüştür. Sadece beş toplu iğne başını dolduracak kadar DNA, dünyadaki insan nüfusunun bütün bilgilerini depolayabilir. Bu toplu iğne başlarından sadece biri, iki terabaytlık bir sabit diskin iki milyon katı

bilgi muhtevasına sahip olurdu.

İnsan vücudunda yaklaşık 100 trilyon hücre vardır. Her gün her hücrede, bu harflerin yaklaşık bir milyonu oksijen veya su sebebiyle aşırı gerilerek yahut aşırı bükülerek zarar görür. Vücudumuzda her gün küçüklü büyüklü yaklaşık 100 *pentilyon* mutasyon ortaya çıkar. DNA'nın kırılgan yaratılışı sebebiyle her gün bir hastalık çıkarma potansiyeli yanında, çok güçlü DNA tamir enzimleri de yaratılmıştır. Mutasyonlar ile tamir mekanizmalarına iradenin ve çevre şartlarının da ilm-i ilâhî ile bilinerek hesaba katıldığı kaderî bir program dâhilinde hayatın işleyişinde birlikte iş gördürülür.

Bu DNA tamir enzimleri olmasaydı hayat var olamazdı; herkes kanser başta olmak üzere binlerce hastalıkla mâlûl durumda her an ölümünü beklerdi. Ancak bu enzimleri yapmak için gereken bilgi DNA'mızda kaydedilmiştir. Peki, hangisi önce yaratıldı, DNA mı yoksa, DNA'da kodlanmış DNA tamir enzimleri mi? Bu, evrimcilerin çaresiz kaldığı bir tavuk ve yumurta problemidir. Çünkü her ikisinin de sınırsız bir ilim ve kudret tarafından birlikte yaratılması gerekmektedir. Akıl ve mantığın gereği, DNA ve DNA tamir enzimlerinin, Allah'ın ilk canlıları yarattığı dönemde birlikte mevcut olmaları gerekmektedir.

Chicago Üniversitesinde biyoloji profesörü James Shapiro'ya göre “*Bakterilerden insana kadar bütün hücreler, tesadüfî ve rastgele mutasyon*

yakaladıktan sonra özel hazırlanmış bir cebin içine yerleştirip DNA molekülünden kesip ayırır, daha sonra da diğer enzimler meydana gelen boşluğu tamir ederler.

Abartılı Efsaneler Yıkıldı!

DNA hakkında okullarda öğretilen birçok evrimci fikrin yanlış olduğu artık net olarak görülmektedir. İnsanların bir zamanlar DNA'mızın %98-99'unu şempanzelerle paylaştığı söylenirdi. Bugün bu sayı yaklaşık %85'e düşmüş durumdadır. Bunlar iki tür arasındaki büyük farklılıklardır, insanlar şempanzelerde bulunmayan çok sayıda gen gruplarına sahip olduğu gibi şempanzeler de insanda bulunmayan yüzlerce gen grubuna sahiptir. 1980'lerde DNA'mızın %98'inin benzer olduğunu ilk öne süren bilim adamı Dr. Jon Ahlquist, bu fikrinden vazgeçerek Yaratılış inancına ait fikirleri savunmaya başlamıştır.

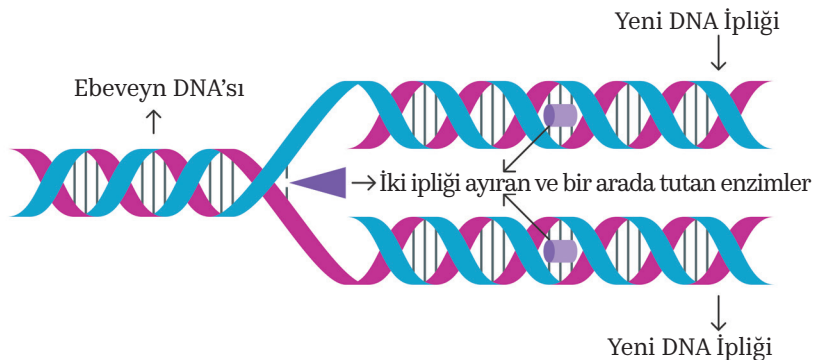
Bir zamanlar insan genomunun yaklaşık %97'sinin işe yaramayan çöp veya hurda DNA'lar olduğu söylenirdi. Evrimcilerin hurda DNA kavramını üretmelerinin sebebi,

kaynaklarını reddeden gerçekten şaşırtıcı tamir sistemleri yelpazesine sahiptir. Çeşitli seviyelerde çok sayıda tashih mekanizması, DNA'nın kendi kopyasını yapması (replikasyon) sırasında yaratılışının mahiyeti gereği oluşan hataları tespit eder ve ortadan kaldırır. Geleneksel evrim teorisine göre evrimleşmeye uygun tesadüfî değişikliklerin kaynağı hücrelerdeki bu hataların olması gerekirken, tam aksine hücrelerin genetiği bu tamir mekanizmalarıyla korunur. Bu düzeltme ve tamir sistemleri sayesinde canlı hücreler, rastgele kimya ve fizik güçlerinin pasif kurbanı olmaktan korunurlar. Hücre içinde başıboş ve gelişigüzel şekilde genetik çeşitliliğin ortaya çıkmaması için tamir sistemleri mü-

kemmel bir aktivite programı içinde çalıştırılarak, mevcut dengeleri bozmayacak kadar değişikliğe izin verilir.”¹

Meselâ; bir tamir şekli olarak, hücreye girmiş bir hidrokarbon grubu bir harfe bağlanarak yapısını bozarsa DNA glikozilaz enzimlerinden biri hasarlı harfi tespit eder ve

DNA'NIN ÇOĞALMASI

hücrenin mevcut bilgilerini yok etmeden genomdaki mutasyonların birikmesini açıklamakta zorlanmalarıdır. Yıllarca sürekli olarak genomumuzun çoğu parçasının evrimleşmiş geçmişimizden kalan işe yaramaz artıklar olduğu söylendi. Evrimci olmasına rağmen biyolog J. S. Mattick, hurda DNA'nın fonksiyonunun tanınmamasının, moleküler biyoloji tarihindeki en büyük hatalardan biri olarak tarihe geçeceğini söylemektedir.²

Örtüşen Ortak Kodlar

Genomda birden fazla örtüşen kodlar bulunur. Dolayısıyla herhangi bir DNA harfi aynı anda birden fazla talimata ait bilginin şifresinde yer alabilir. Bir harf, DNA'nın üç boyutlu çatısının kurulmasında yer alabildiği gibi aynı anda DNA tamir enzimlerinin sentezi için gerekli

bilgi kodunda veya başka bir üretimin kodlanmasına yardımcı olabilir. Bir anda birkaç işte kullanılacak birbiriyle örtüşen kodlar olmasaydı genomun çok daha büyük olması gerekirdi. Ancak kâinata azamî iktisat prensibi gereği israf olmaması için kompleks genom şifrelerinde ortak kodlar kullanılarak israfa girilmemiştir.

Ortak Genlerin Hikmeti

Bakmasını bilirsek vücudumuzun her hücresinde bir nevî imza gibi Allah'ın adını görebiliriz. DNA, Allah'ın (celle celâluhu) hayatı yaratırken kullandığı kimyevî molekül harflerle yazılmış canlılık kitabının lisanıdır. DNA'mızı ebeveynlerimizden miras alırız. Neredeyse bütün canlılarda birbirine benzeyen 30-60 kadar gen veya genler grubu vardır. Bir canlı olabilmesi için asgarî sayıda olması gereken bu tip temel

genler sindirim, solunum, dolaşım ve boşaltım gibi bir canlı için olmazsa olmaz fonksiyonların aktif şekilde çalıştırılmasında vazife yapan genlerdir. Meselâ, çok büyük bir canlı grubu suda veya karada olsun, oksijenle solunum yapar. Dolayısıyla oksijenli solunumda iş görece enzimlere ait genler, bütün hayvanlarda benzer harflerle kodlanmıştır.

Her insan hayata bir sperm hücresinin yumurta hücresine girip çekirdeklerinin kaynaşmasıyla başlar. Önce ikiye, sonra dörde, sekize ve on altıya bölünmesiyle oluşan hücreler farklılaşarak dokuları teşkil eder. Belli vazifeler için farklılaşmış aynı tip hücrelerin teşkil ettiği dokular da organları ve sistemleri meydana getirir. Bu arada embriyo dediğimiz canlının büyümesiyle hücre sayıları trilyonlara ulaşır. Bu hücrelerin

İskelet sisteminden dolaşım ve sinir sistemine kadar bütün organ ve dokularımızı şifreleyen DNA molekülünün çok büyük bir kısmı bütün insanlarda ortaktır.

çoğu birkaç ayda bir aynı miktarda taze insan hücresi oluşturmak için bölünmeye devam ederler.

Fakat bu hücre bölünmelerinin önemli bir zorluğu kendisindeki şifreyi bölünen yavru hücreye aynen geçirmesidir. Yaklaşık 18-20 saatte bölünen bir hücrede her üç saatte bir DNA zincirini teşkil eden 2,24 milyar baz çifti mükemmel bir şekilde kopyalanmalıdır. Hücrenin kopyalama makinesi saniyede 50 baz çiftini inanılmaz bir hızla kopyalayarak bilgiyi diğer hücreye aktarır. Fakat bu hıza rağmen insan genomunun tamamını çoğaltmak için yine de çok yavaştır. Hücrenin kopyalama mekanizması 46 kromozomun her birinin ucunda aynı anda başlasaydı, en uzun kromozomun (1,249 milyon baz çifti) kopyalanmasını yaklaşık iki ayda bitirebilirdi. Bu problemin aşılması için kromozomların farklı bölgelerine serpiştirilmiş on binlerce kopyalama başlangıç noktaları konulmuştur. Bu süreci şöyle bir benzetme ile anlaşılır kılabiliriz: Diyelim ki, fişi Frankfurt'tan takınca İstanbul'da yanacak şekilde Frankfurt'tan İstanbul'a bir elektrik hattı çekmek istiyorsunuz. Bu hattın döşenmesine bir uçtan başlayarak ilerlerseniz belki bir senede ancak tamamlayabilirsiniz. Ama 200-300 km aralıklarla, hatta bazı yerlerde 70-80 km mesafelerle 100 ayrı ekip aynı anda işe başlayarak ilerlediğinde bir iki haftada bütün kablolar döşenmiş ve birbirine bağlanmış şekilde

aynı anda bitmiş olur. Akılsız ve şuursuz atomlardan yapılan bir hücre, böyle bir çözümü nasıl keşfedebilir? Baltimore'daki Johns Hopkins Üniversitesi Tıp Fakültesinde yapısal bir biyolog olan James Berger bu konudaki makalesinde "*Hücreler, kopyalamaya birden fazla noktalarda nereden başlayacağını nasıl biliyor ve zamanlamasını nasıl ayarlıyorlar?*" sorusunu sorarken hassas bir kontrol olması gerektiğini belirtmektedir. Zira hassas bir kontrol olmazsa kargaşa ve kaos çıkacağını, bazı genlerin tekrarlarla fazladan üretileceğini belirtmektedir.³

Hem Doğru Hem Hızlı

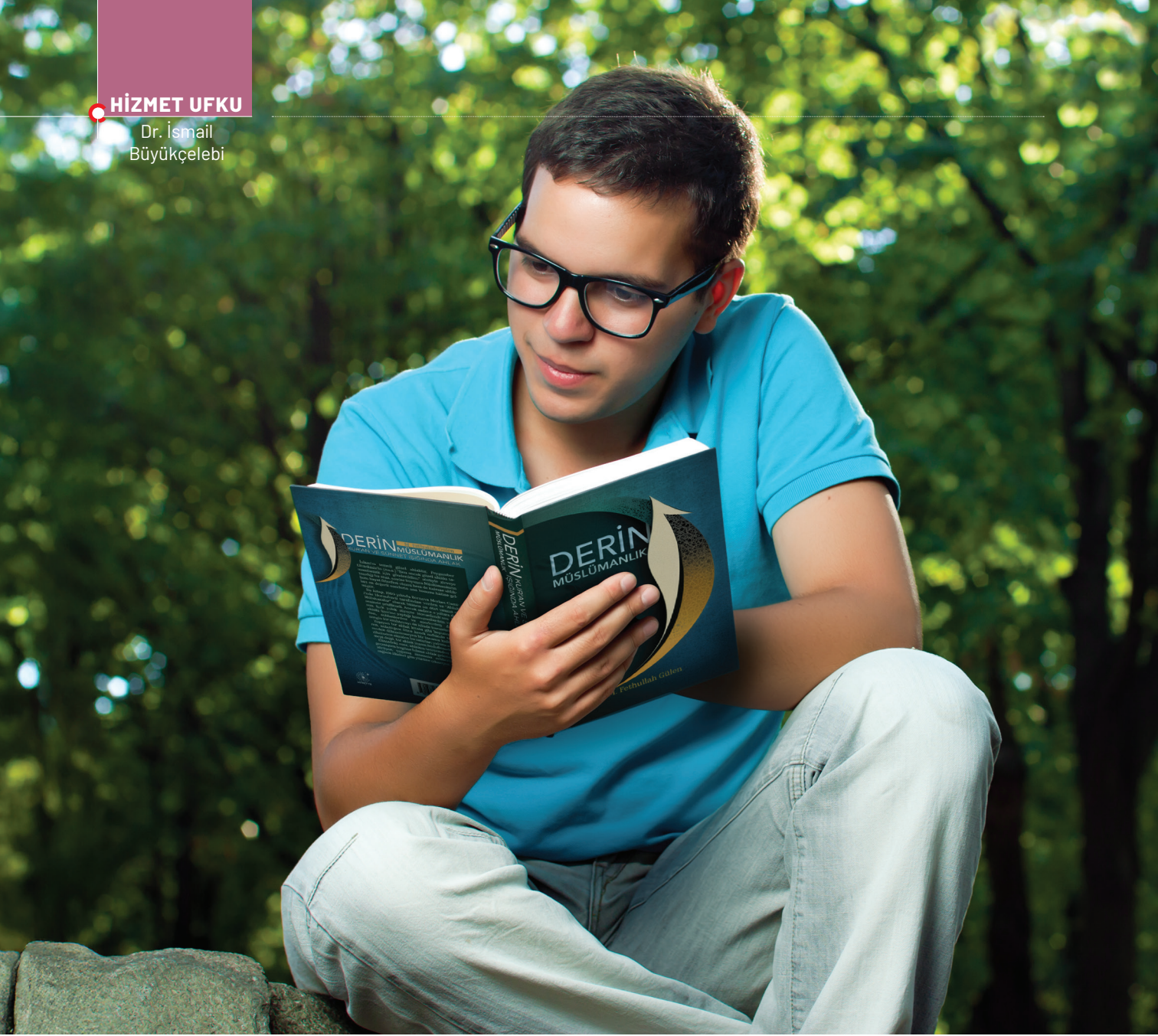
Bütün bu tespitlerden anlaşılan, her canlının dört adet DNA harfleri ile yazılan bir kitap olduğudur. Her kitapta benzer kelimeler ve hatta cümleler bulunabilir. Fakat her kitabı yazan ayrı bir gaye ve ayrı bir mânâyı ifade etmek için yazmıştır. Ortak bir lisan ile binlerce ayrı kitap yazılabilir. Bu, kitapların tesadüfen birbirinden türediğini göstermez. Başta söylediğimiz gibi "bilgi çağında" en büyük bilgi her canlının özelliklerinin ve hayatta kalmasının düsturlarının belirlendiği bu ortak lisan ile yazılan genom bilgisi ve bunun taşıyıcısı DNA molekülüdür. Bu büyüleyici, temel biyolojinin ötesinde dünyadaki bütün hayat sahipleri için dört harfli aynı ortak lisanın kullanılması *Yaratıcı'nın* kudretinin ve ilminin son derece açık göstergesidir. İnsan hücrelerinde DNA'nın kopyalanmasının bütün süre-

ci yaklaşık sekiz saat sürer. Başta yapılacak bir hata genomun dağınık hâle gelmesine sebep olabilir, bu da genellikle kansere giden yolda bir adım atılması demektir. Bazı genetik hastalıklar da DNA kopyalanması ile ilgili problemlerden kaynaklanmaktadır.

Bu konuda hâlâ çözülmesi gereken çok şey olduğu anlaşılmaktadır. Birincisi, kopyalanan DNA, histon ismi verilen proteinlerin etrafına makara gibi sarılır ve genleri açıp kapatmakla veya kopyalarını yapmakla meşgul olan birçok başka proteine bağlanır. Bu sarılan proteinler birbirlerini nasıl etkiler ve birbirlerinin yoluna girmekten nasıl kaçınırlar? DNA'nın her bölünmede yavru hücreye kopyalanması ve nesillerin devamı için de erkek ve dişi üreme organlarında farklı bir yolla (mayoz bölünme) yarıya indirilip, döllenmeyle tekrar yeni bir yavru olarak yaratılması için gerekli olan olağanüstü bu süreç iyi anlaşılırsa, kanser gibi hastalıkları ortaya çıkaracak hatalı kopyalamaların baştan önlenmesinin yolu açılabilir.

Kaynaklar

1. Shapiro, J.A. (1997): A Third Way, *Boston Review*, p. 2, February/March.
2. Catchpoole, D. (2016): Designer didn't design junk, *Creation Ministries Int.* 3 Oct. <https://creation.com/designer-didnt-design-junk>
3. Attali, I., Botchan, M.R., Berger J.M. (2021): Structural Mechanism for Replicating DNA in Eukaryotes. *Annual Review of Biochemistry*, Vol. 90, 77-106.

Okuma Kamplarındaki Büyük V ridat

Bugünlerde hemen her yerde, ibadet ne vesi içinde kamp hareketliliği görüyorum. Geçtiğimiz yıl da önceki yıllarda da durum farklı değildi; arkadaşlarımızın hakkını teslim etmek için söylemem gerekir ki hem kampa katılanların sayısı hem de okuma kamplarının

içeriği, her geçen yıl daha da zenginle erek devam ediyor. Her yıl güzeldi ama umarım bu yıl çok daha güzel olur.

Evvela, 1968 senesinde 50 talebeyle ba layan kamplarımızın 57 sene sonra yüze değil binlere katlandığını görmek bizim için büyük bir mutluluk. Üstelik, sadece bir şehirde değil, onlarca ülke-

de ve neredeyse arkadaşlarımızın yaşadığı her şehirde gerçekleşiyor. Onu bu hâle getiren Rabbimize, kâinatın zerrati adedince hamd ü senâlar olsun; o kampları başlatan Hocamıza gani gani rahmet eylesin.

Kendimizi yenileme adına bir araya geldiğimiz bu okuma kamplarının bizim için bu kadar önemli olmasının, elbette belli başlı sebepleri var:

Birincisi ve en önemlisi, kamplarımızın bizim için en birinci ve en güzel beslenme kaynağı olmasıdır. Çünkü ne kadar beslenirsek imanımız o kadar kuvvetlenecek, İslam'ı yaşamamız o nispette güzelleşecek, hizmetimiz de o nispette artacaktır. Beslenme adına haftalık derslerimiz, sohbetlerimiz de elbette çok güzel, çok mühimdir; ama ortalama iki saate mukabil, kamplarda 8-10 günlük bir birliktelik söz konusudur ki teheccüd namazıyla başlayıp yatsı namazı ile biten, mâlâyanîyat ve dedikoduya kapalı, boş şeylere hiç fırsat vermeyen bir programla kamplarımızda, günlük 16 saat beslenme saati olabiliyor. Cemaatle namaz, birlikte tesbihat, beraber kahvaltı ve yemeklere kadar bunların hepsi bizim için birer manevî sofradır. Hatimler ile her fırsatta müracaat edilen evrâd ü ezkârın oluşturduğu coşkuyu kelimelerle tarif etmek âdeta imkânsız.

Bir araya gelmelerimiz, görüşüp konuşmalarımızın ehemmiyetine dair Üstadımız, muhtemelen hapishane-de iken oradaki talebelerine diyor ki:

Cemaatle namaz, birlikte tesbihat, beraber kahvaltı ve yemeklere kadar bunların hepsi bizim için birer manevî sofradır.

“Aziz, sıddık, sarsılmaz, sıkıntıdan usanıp bizlerden çekilmez kardeşlerim! Şimdi madî-manevî bir sıkıntıdan nefsim sizin hesabınıza beni mahzun eylerken birden kalbe geldi ki hem senin hem buradaki kardeşlerin tek birisiyle yakından görüşmek için bu zahmet ve meşakkatin başka surette on mislini çekseydiniz yine ucuz olurdu. (...) Hem dairesindeki şahs-ı manevîyi konuşturmak için eski

zamanda ehli hakikatin senede hiç olmazsa bir-iki defa içtimaları ve sohbetleri gibi; Nur şâkırtlerinin de birkaç senede en müsait olan medrese-i Yusufiye'de bir defa toplanmalarının lüzumu cihetinde bin sıkıntı ve meşakkat dahi olsa ehemmiyeti yoktur.”¹

İkinci güzellik; kamplarda kadın-erkek, küçük-büyük herkes için ayrı programlar olması. Büyükler için ayrı,

üniversiteliler için ayrı, ortaokul ve liseliler için ayrı, ilkokul talebeleri için ayrı, dolu dolu herkesin seviyesine göre onları mutlu edecek programlar. Üstelik, kampların bulunduğu ülkelere özel ve o bölgenin insanları için farklı dillerde kitap okuma ve sohbet imkânları da var. Gördüğüm kadarıyla bu kamplar, hemen herkesin yenilendiği bir mevsim, güncel yorgunluktan arınabilmek için sığındığı bir liman ve geleceğini şekillendiren birer rehber mahiyetinde. Geçen sene bulunduğum bir kampta “kaç ilkokul talebesi olduğunu” sormuş, “250 civarında” cevabını almıştım. “Peki, bunların hepsine Kur’an okutulabiliyor mi?” dediğimde “Evet.” cevabı alınca bu sefer de “Bu kadar talebeyi kaç hoca okuttu?” dediğimde “40 hoca” cevabını aldım ve çok takdir ettim. Doğal olarak bütün bunlar, ciddi emek mahsulü işlerdir.

Okuma kamplarında gördüğüm ve mutlaka takdir edilmesi gereken diğer bir yön ise planlamanın kusursuz denecek kadar titiz oluşuydu; kampa gelen o kadar çocuk olmasına rağmen ne sohbette ne de namaz kılarken hiçbir gürültü duyulmuyor, dikkati dağıtacak hiçbir şeyle karşılaşılıyordu.

Üçüncü bir güzellik ise kardeşlerimizin ismen veya ekranlardan tanıdığı birçok hocamızla; akademisyen, doktor, yazar ve gazeteci gibi abi veya ablalarıyla yüz yüze görüşüp tanışmaları ve sohbet edebilmeleriydi. Zira neredeyse önde olan bütün arkadaşlarımız ayakta, ülkeden ülkeye, şehirden şehre, kamptan kampa koşturuyor; gittikle-

ri her yerde, başta büyükler olmak üzere üniversite, lise hatta ortaokul ve ilkokul talebeleri ile de tanışıp sohbet ediyorlardı.

Bu kampların dördüncü bir güzelliği de Efendimiz’in (sallallahu aleyhi ve sellem) beyanlarında yerini bulan, “İman etmedikçe Cennet’e giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selamı yayınız.”² hakikatinin gerçekleşmesiydi. “İki Müslüman karşılaşır musafaha yaparlarsa Cenabı Hak, onlar ayrılma- dan her ikisinin de günahlarını bağışlar.”³ şeklindeki nebevî beyanın da gerçekleşeceğine kanaatim tamdır.

Okuma kamplarının beşinci ve belki de en güzel tarafı, en uzun ve en kapsamlı bir istişare olmasıdır. Çünkü yiyip içerken, oturup kalkarken, çay veya yemek almak için sıra beklerken bütün konuşmalar, hizmetimiz çerçevesinde cereyan etmektedir ki bu bir nevi istişaredir. Sohbet yapanlar olarak bizler de fırsat bulduğumuz her yerde başka yerlerde gördüğümüz güzellikleri kardeşlerimize aktarmaya çalışıyoruz, böylece güzel bir tecrübe paylaşımı ve bilgi alışverişi de hâsıl oluyor.

Bu arada iki de tavsiyem var: Katılamayan kardeşlerimiz için çok üzülüyorum. Çünkü onlar hem kendileri hem eşleri ve çocukları için büyük bir fırsatı kaçırmış oluyorlar. Maddî imkânsızlıklarından dolayı geçen sene katılamayan kardeşlerimiz, eş ve çocuklarının hatırına hafta

sonları veya geceleri ilave bir iş yapsa ve bir an önce tedbirlerini alsalar. Zira kamplarda çocuklarımızın Kur’an okumaları değil, oynamaları bile onların birbiriyle kaynaşmaları, kendi kültür ortamlarına uygun çevre edinmeleri adına çok lüzumludur ki mevsimi geçtikten sonra da çaresi yoktur; zira ağaç yaşken eğilir.

İkinci tavsiyem ise kampların daha uzun zamana yayılması. Malum, Hocamız, bu kamplar için “Yazın ve ara tatillerde de yapılarak senede 40 gün doldurulabilirse.” diyordu. Vakıa bu süreyi ifade ederken “Bir ay doldurulabilirse...” tabirini kullandığı da olmuştu. Her kampı otellerde yapmak zorunda değiliz; dünyanın hemen her yerinde dünya kadar kamp yapılabilecek yerler var. Bu hayırlı ve yümünlü işi, başlangıcında olduğu gibi çadırlarda da yapmak mümkündür. Üstelik hem daha hesaplı olur hem de iz bırakacak nice hatıralar birikir.

Bu vesileyle, her yıl olduğu gibi bu sene de kampları organize eden, kendisi veya ailesiyle bu kampları şenlendiren, zaman ayırıp bu kamplarda bilgi ve tecrübelerini paylaşan kadın erkek bütün kardeşlerimize takdir ve teşekkürlerimi arz ediyorum.

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursi, *Şuâlar*, 14. Şuâ, s. 609-610, Süreyya Yay., İst. 2016.
2. Müslim, *İmân* 93. Ayrıca bkz. Ebû Dâvûd, *Edeb* 131; Tirmizî, *Et’ime* 45, *Kıyamet* 56; İbni Mâce, *Mukaddime* 9, *Edeb* 11.
3. Ebû Dâvûd, *Edeb* 143. Ayrıca bkz. Tirmizî, *İsti’zân* 31; İbni Mâce, *Edeb* 15.

Musalla Taşında Yatan Adam

Musalla taşında yatan adam, kendini uğurlamaya gelenlerin kalblerindeki kırıntılardan oluşan iniltileri duyuyordu. Bir ara doğrulup “Kesin şu gürültüyü!” demek istedi lakin vücudu kaskatı kesilmiş, dili de dönmüyordu.

Cami avlusu, yine bir yolcuyu uğurlamak için gelen sessiz kalabalıkla dolu idi. Kimler yoktu ki uğurlamaya gelenler arasında? Kariyerini kefenin cebine sığdıramayan ve şimdi musalla taşında yatan adamın iş dünyasından arkadaşları ilk safta yerlerini almışlardı. İş yoğunluğundan çok sık ziyarete gideme-

diği yaşlı babası, bastonuna tutunmuş, diğer oğlunun da yardımı ile adımlarını zoraki sürükleyerek ön safa doğru ilerliyordu. Hayli zamandır kırıntı olduğu kardeşi, siyasi bir tartışma yüzünden uzun süredir görüşmediği kuzenleri, selam bile vermediği komşuları, elindeki imkânları baskı unsuru olarak kullanarak küçümsediği çalışanları...

Musalla taşında yatan adam, kendini uğurlamaya gelenlerin kalblerindeki kırgınlıklardan oluşan iniltileri duyuyordu. Bir ara doğrulup “Kesin şu gürültüyü!” demek istedi lakin vücudu kaskatı kesilmiş, dili de dönmüyordu. Gözlerini açmak, istiyor açamıyor; bağırarak istiyor, bağırarak istiyor.

“Er kişi niyetine!” diyen bir ses geldi, üşüdüğünü hissettiği kulağına. Uğultular gelip gidiyor, ne olduğunu tam anlayamıyordu musalla taşında yatan adam. Az sonra... “Merhumu nasıl bilirdiniz?” diye soruyordu birisi. Bu soru ölen biri hakkında imam tarafından cemaate sorulurdu. Hareket edemediğine, cevap da veremediğine göre ölen kendisi miydi? Başkaları cevap veriyordu sorulan soruya. Fakat o da ne? Mırıltı gibi bir tonla “İyi bilirdik.” cevabını bastıran kırgınlık ve kızgınlığın harmanlandığı kalb sesleri kulağını tırmalıyor, az önce üşüdüğünü hissettiği bedeni terliyordu.

Olur olmaz sebeplerle üzüldüğü eşinin kalb kırıkları; çok sık aramadığı için sitem eden annesine, azarlarcasına “Vaktim mi var, çalışıyorum!” dediğinde her seferinde annesinin “Tamam yavrum, sen iyi ol da..” diyen hüznü, kısık sesi; hiçbir kötülüğünü görmediği hâlde bir gecede dönemin kudretlileri tarafından hain ilan edildiği için ihbar edip cezaevine attırdığı komşusunun “Şimdi hesap sırası sende!” diyen kırgın sesi; “Parayı görünce çok değişmişti, hatır gönül bilmez olmuş, akraba ile bağları koparmıştı.” diye fısıldayan akrabaların iç

sesi... Hepsinin âdeti bugün bekliyormuş gibi sıra ile konuştukları musalla taşında yatan adamın kulağına çarpıyor, engel olamadığı bir el âdeti boğazını sıkıyordu.

“Hakkınızı helal ediyor musunuz?” diye bir soru cümlesi daha geldi. Hakkını helal etmek! Namazında niyazında bir kişi idi musalla taşında yatan adam. Hacca da gitmişti birkaç kez. Çok kez duymuştu kul hakkı meselesini cuma hutbelerinde. Ama hiç kimseden helallik istememişti. Hac vazifesini ifa edenlerin günahlarının affedileceğini dinlemişti hocalardan. Bu helallik meselesi hac ibadetinin kapsama alanı dışında mı idi? Kendisi de çok kez katılmıştı cenaze namazlarına. İmanın sorduğu bu soruya “Helal olsun.” denirdi hep. Böyle duymuştu. Cemaatin sessiz cevaplarının farklı ola-

bileceğini hiç düşünememişti. Küçük yaşta yetim kalan yegeni, onu uğurlamak için değil de hakkını almak için gelmiş gibi “Ah be amca, çocukluğum senin korkunla geçti. Bir yudum merhamet bekleyen gözlerim, herkesi hakir gören gözlerinle buluştu. Baba yarısı idin oysa, ama en büyük yarayı senden aldım. Sana hakkımı nasıl helal edeyim?” diyordu içinden. İşsiz kalmaktan korktukları için haklarını arayamayan işçileri de haklarını helal etmediklerini söylemek için gelmişlerdi belli ki. Arka safta duran, işinden attırdığı eski arkadaşının “Helal etmiyorum.” mırıltısı, sert bir tokat gibi çarptı kulağına. Para ile diploma satın aldığı haylaz oğlu ise kendisinden kalan mirastan daha fazla pay almak için plan yapmaya başlamıştı, sorulan soruya cevap bile vermedi. Avlu kapısına

Artık faydası olmayan pişmanlıklarla, canını yaktığı insanların ahını da omuzlarına yüklenip kabrine doğru yola çıktı musalla taşında yatan adam!

yakın yerde, siyah gözlükleri ve şalı ile yasta olduğunu gösteren ortanca kızı, malların büyük kısmının erkek kardeşine verilmesinden rahatsız bir kalble cenaze merasiminde idi.

Musalla taşında yatan adam pişmandı. Kalkıp, avluda kendisini uğurlamaya gelen herkese hak bedeli olarak ofisindeki çelik kasada sakladığı parasından vermek istiyordu. Her işini para ile çözmüştü bugüne kadar ancak musalla taşına geldiğinde böyle bir alacak verecek meselesi yaşayacağını hiç düşünmemişti. Kaç kez gelmişti hâlbuki camiye, kaç kez dinlemişti imamın verdiği hutbeyi. “İbadetlerim var.” diye geçirdi aklından. Ancak kul hakkından oluşan amelleri, kara bir bulut gibi içinde bulunduğu tabutu sarmış, ibadetlerinin yaklaşmasına müsaade etmiyordu. Ramazanda verdiği gıda paketlerinden medet umdu. Küçük bir gıda paketi

ile yardım ettiği aileyi rencide edercesine Facebook’ta paylaştığı selfie düştü önüne. Yardım ettiği aile, fabrikasında çalışan ve maaşını sürekli ötelediği bir işçisinin ailesi idi! Bu küçücük yardım paketi ile vicdanını rahatlatmak istemişti ancak mahcubiyetten bakışları yere düşen işçisinin ödenmesi geciken maaşlarından kaynaklanan kırgınlık ve kızgınlığı, yardım ettiği paketin önünü kapatmıştı.

Avludaki cemaatin yenilenmiş hüznü eşliğinde, musalla taşından cenaze arabasına taşınırken içli bir hıçkırık takip etti tabutu. “Baba!” diye fısıldadı hıçkırığın sahibi. Kendisini uğurlamaya gelenler arasında duyduğu en samimi ses idi bu. Haksız bir itham ile işinden atılıp eşi de cezaevine girince kendine sığındığında kovduğu, eşini boşayıp çocuklarını da bırakırsa evine kabul edeceğini söylediği diğer kızı idi. Onu nasıl evden kovdu-

ğunu, “dava” sandığı rant ittifakının müttefiki arkadaşlarına övünerek anlattığı günü hatırladı. “Baba!” diye inleyen ses, sitemle tonlansa da saygısından ve samimiyetinden bir şey kaybetmeden devam etti. “Benim hain olmadığımı ikna olmadan mı gidiyorsun? Sen benim babamsın, hak iddia edemem ama o kadar kişinin hakkını nasıl vereceksin? Keşke bir kerecik olsun beni dinlemeyi deneseydin. Bu kadar hakkı sırtına yüklenmen içimi acıtıyor.”

Ölüme, âhirete, berzah âlemine imanı vardı. Kabre doğru yola çıktığını anlamıştı artık.

16-17 yaşlarında bir genç söylendi cenaze arabasının yanından geçerken: “Hadi bakalım babalık! Kaç aileyi dar-madağın ettin, kaç çocuğun cezaevinde büyümesine sebep oldun? Kaç gencin hayali olan okulların kapısına kilit vurulmasını alkışladın? Çocuklarını emanet ettiğin öğretmenleri, daha az vergi ödemek için ‘terörist’ diye ihbar ettin. İhbar listeni de al ve git şimdi büyük mahkemeye! Hakkımı helal etmiyorum!”

“Hey hacı, hey!” diye iç geçirdi, cemaatte bulunan ve orta yaşın biraz üstünde bir başkası. Hacı lakabını akademik unvan gibi kullandı hep, amma velâkin rüşvetle yaptırdığın işler, kaçırdığın vergilerle onu da kirlettin. Allah taksiratını affetsin, lâkin... Devamını getirmedi adam.

Artık faydası olmayan pişmanlıklarla, canını yaktığı insanların ahını da omuzlarına yüklenip kabrine doğru yola çıktı musalla taşında yatan adam!

Fethullah Gülen

Hocaefendi'nin Hüzünü

Fethullah Gülen Hocaefendi tam bir hüznün timsaliydi. Onun hüznünün temel kaynağı, insanlığın imanî, Kur'ânî ve nebevî hakikatlere lakayt kalmasıydı. Gençliğinden ruhunun ufkuna yürüdüğü ana kadar hep bunun hüznü içinde yaşıdı.

Hüzün, Fethullah Gülen Hocaefendi ile en çok bütünleşen kavramlardan biridir. Onun düşünce dünyasında ve hayatında bu kelime sıradan bir duygunun ötesine geçer. Arapça “hazen” kökünden gelen ve “kalbî burukluk, keder, gam, tasa” gibi anlamlara sahip olan bu terim, Hocaefendi'nin gönül ikliminde uhrevî bir yansıma taşır.

Onun ruh atmosferinde hüznün, dünyaya ait kayıpların veya ferdî sıkıntıların ifadesi değildir. Başka bir ifadeyle, onun hüznü, maddî endişe ile

sıkıntılardan ziyade mukaddes bir mahiyet arz ederdi. Sımasından akseden, ses tonuna sinen, yazılarına dokunan bu duygu, insana dünyanın fâniliğini hatırlatırken aynı zamanda ilâhî vuslatın özleminden de işaretler taşırdı. Genç yaşlarından itibaren bu manevî iklimi teneffüs eden Hocaefendi, ömrünün her safhasında hüznü bir iç derinlik olarak yaşamıştı. Ebû Tâlib el-Mekkî'nin de belirttiği gibi bu hâl, *"kalbin kendisiyle sükûn bulduğu bir hüznü"*dü.¹

Hocaefendi'nin hüznü, içe kapanık bir karanlık ve stres hâli de değildi, aksine Yüce Yaratıcı'ya yönelişi berraklaştıran bir aydınlıktı. Kimi zaman insanların önünde, kimi zaman odasında gözlelerinden süzülen yaşlarla, âdetâ insanlığın bütün acısını kendi kalbinde hissedirdi. O, bu latifeyi bir yük olarak değil, bir emanet olarak taşırdı. *"Bu Kur'an hüznüyle inmiştir. Onu okuduğunuzda hüznülü bir hâl alınız."*² hadisini kendisine rehber edindiğinden hutbelerinde, sohbetlerinde, Kur'an tilavetlerinde, kıldırıldığı namazlarda hep hüznüyle ağlardı. Etrafindakilere sıkça, Süfyân b. Uyeyne'ye ait olan, *"Allah bazen, mahzun bir kalbin ağlamasıyla bütün bir ümmete merhamet buyurur."* sözünü tekrar ederdi.³ Asrın muzdaribinin bu hüznülü ciddiyeti ve vakur duruşu, aynı zamanda inananlara Cenâb-ı Hak karşısındaki sorumluluğunu ve kulluğun derin idrakini hatırlatıyordu.

Böylelikle, Hocaefendi'de, bu kutsî hüznün yankısını duyan bir mümin, hüznü,

Kur'ânî bir hâl olarak yaşar. Onun gözyaşları, ümitsizliğin değil, Allah'a (celle celâluhu) karşı duyulan hasyetin, recânın taşmasıydı. Onun hüznü anlayışı, kendi ifadesiyle *"ümitli bir bekleyiş"*tir.⁴ Bu bekleyiş, dünyanın faniliğinin şuurunda olup Firdevs'lere, Cemâlullah'a, Habîbullah'a (sallallâhu aleyhi ve sellem), bekaya.. yönelmenin huzurlu sabrıydı.

Aslında onun hüznü ayrıca bir peygamber mirasıdır. Zaten kendisi de Nebiler Sultanı'nı (sallallâhu aleyhi ve

sellem) birçok yerde *"hüznü peygamberi"* olarak vassfeder. Zira O'nun hâlinin daima hüznülü olduğunu belirtirdi.⁵ Onun nebevî hüznü buudlu gözyaşları insanlığın kurtuluşu içindi. Hocaefendi, o çizgiyi kendine rehber bilerek insanlığın imanla buluşması ve vicdanların dirilmesi için yaşadı ve bu yolda hüznüyle yoğruldu. Onun varoluş amacı, *"yaşatmak için yaşamak"*tı. İmâm-ı Rabbânî'nin, subjektif ancak herkese açık olan, *"Kalbinde muhabbet taşıyanların sıkıntı ve üzüntü çek-*

Tasavvuf ehline göre hüznü, aynı zamanda kalbin diri kalmasının remzidir. Kuşeyrî bu gerçeğe şu tespitle açıklık getirir: *"İçinde hüznü olmayınca kalb harap olur, tıpkı içinde kimsenin oturmadiğı evin yıkılması gibi."* Hocaefendi'nin hüznü dolu nazenin kalbi bu yüzden her zaman hayattar, canlı kalmıştır.

İnsanlığa hizmet için yollara düşmüş birinin, yine insanlığın bu lâhutî, engin manevî değerlerden mahrum olduklarına şahit olması, kalbinde derin bir hüznü doğurur. Onun gözyaşları işte bu iç muhasebenin, bu sorumluluğunun izleriydi.

meleri lâzımdır.”⁶ sözünün, onun iç âlemini anlamada anahtar olduğu söylenebilir. Çünkü inanmış birinde derin bir iman ve bunun neticesinde hâsıl olan derin bir muhabbet varsa elbette derin bir hüznü de kaçınılmaz olacaktır.

“Hüznü Bütünleşme”

Tasavvuf ehline göre hüznü, aynı zamanda kalbin diri kalmasının remzidir. Kuşeyrî bu gerçeğe şu tespitle açıklık getirir: “İçinde hüznü olmayınca kalb harap olur, tıpkı içinde kimsenin oturmadağı evin yıkılması gibi.”⁷ Hocaefendi’nin hüznü dolu nazenin kalbi bu yüzden her zaman hayattır, canlı kalmıştır.

Ayrıca hüznün o sarımtırak tonları kendisini şiirlerinde de gösterir. Örneğin aşağıdaki dörtlük, onun ruh dünyasında hüznü hizmetin ve umudun nasıl iç içe geçtiğine atıf yapar:

Arkada kırık kalbler var hüznü
Bahargelsin, gülleraçsındilerler
Aşkla gerilmiş, hizmete gönüllü
Oturup kalkar, “Allah” der inlerler...⁸

Söz konusu mısralardaki “kırık kalbler” ifadesi hem insanoğlunun acılarını hem de Allah rızası uğruna çekilen manevî tatlı yorgunlukları, üzüntüleri resmeder. Hüznü burada da bir karanlık değil,

yolları aydınlatan bir projektördür. Güllerin açmasını bekleyen bu gönüller, sabrı ve umudu hiç yitirmemenin temsildir.

“Tebliğ ve irşad insanı hüznü bütünleşmelidir. Derecesine göre bütün büyüklerde hüznü müşterek bir vasfı gibidir...”⁹ sözü, onun, iman, İslam, ihsan, evrensel insanî değerlere hizmet anlayışından kaynaklanan hüznü önemli bir göndermedir. Bu yüzden, insanlığa hizmet için yollara düşmüş birinin, yine insanlığın bu lâhutî, engin manevî değerlerden mahrum olduklarına şahit olması, kalbinde derin bir hüznü doğurur. Onun gözyaşları işte bu iç muhasebenin, bu sorumluluğunun izleriydi.

Fethullah Gülen Hocaefendi tam bir hüznü timsaliydi. Onun hüznünün temel kaynağı, insanlığın imanî, Kur’ânî ve nebevî hakikatlere lakayt kalmasıydı. Gençliğinden ruhunun ufkuna yürüdüğü ana kadar hep bunun hüznü içinde yaşad. “Hüznü, peygamberlerde doğru noktadadır. Evet, insanların küfür ve küfran içinde bulunmaları onları hep hüznü boğmuştur... Hatırdan çıkarmayalım ki hüznü kaybeden çok şey kaybetmiş, onu bulan da çok şey bulmuş sayılır.”¹⁰

diyerek, Hizmet ehline bu duygunun hayatîyetini hatırlatmış ve himmetlerini daha âli noktalara yönlendirmiştir.

Kaynaklar

1. Ebû Tâlib el-Mekkî, *Sevgiliye Giden Yolda Kalplerin Azığı*, (Kûtu’l-Kulûb fî Muâmeleti’l-Mahbûb ve Vasfı Tariki’l-Mürîd ilâ Makâmi’t Tevhîd), çev. Prof. Dr. Yakup Çiçek ve Dr. Dilaver Selvi, İstanbul: Semerkand Yayınları, 2003, s. 195.
2. İbni Mâce, *Sünen*, İkame/176; Zühd/19.
3. Gülen, M. F. (1993, Şubat). Hüznü. Sızıntı, 15(169). <https://fgulen.com/tr/eserleri/kalbin-zumrut-tepelere/Huzun>
4. Gülen, *Vuslat Mustusu* (Kırık Testi-8), İstanbul: Nil Yayınları, 2010, s. 122-123.
5. Gülen, *Kalb İbresi* (Kırık Testi-9), İstanbul: Nil Yayınları, 2010, s. 128.
6. İmâm-ı Rabbânî Ahmed-i Fârûkî Serhendî, *Mektûbât Tercemesi*, çev. Hüseyin Hilmi Işık, 23. Baskı, Cilt 1, İstanbul: Hakikat Kitâbevi, 2001, s. 181.
7. Kuşeyrî, *Tasavvufun İlkeleri* (Risâle-i Kuşeyrî), çev. Tahsin Yazıcı, İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser, 1978, s. 241.
8. Gülen, *Kırık Mızrap*, İstanbul: Nil Yayınları, 2007, s. 441.
9. Gülen, *Fasıldan Fasıla 2*, İstanbul: Nil Yayınları, s. 29. (Erişim: archive.org)
10. Gülen, a.g.e., s. 29.

Hazza Kurban Edilen SAĞLIK VE ÂFİYET

İslâm dini, Kur'ân-ı Kerîm'de (Mâide, 5/90-91) bütün sarhoşluk veren içkileri haram kılmış, içmeyi yasaklamıştır. İnsanın anatomisini ve fizyolojisini en iyi bilen muhakkak onu Yaratan'dır (celle celâluhu). Bu vücut makinesini ve ona neyin zarar verip vermeyeceğini en iyi O bildiği için, maddî ve mânevî olarak zararlı olan birçok yiyecek, içecek ve davranış haram kılınmıştır.

Türkçede “içki”, Arapçada “hamr” ve “müs-kir” kelimeleri, içildiği zaman azı veya çoğu sarhoşluk veren içecekler için kullanılmaktadır. İslâm dini, Kur'an'da (Mâide, 5/90-91) bütün sarhoşluk veren içkileri haram kılmış, içmeyi yasaklamıştır. İnsanın anatomisini ve fizyolojisini en iyi bilen

muhakkak onu Yaratan'dır (celle celâluhu). Bu vücut makinesini ve ona neyin zarar verip vermeyeceğini en iyi O bildiği için, maddî ve mânevî olarak zararlı olan birçok yiyecek, içecek ve davranış haram kılınmıştır. İnsanın dünya ve âhiret hayatı adına çok önemli düsturlar ihtiva eden bu âyetlerde, Allah yolundan uzaklaşan insanlığın, alkol,

uyuşturucu, kumar, şans ve kısmet oyunları gibi modern afetlerden uzak durmasını ve bunların, ferdî ve içtimâî çapta sebep oldukları düşmanlık, kin, nefret, cinayetler gibi neticelerini nazara vermektedir. Âyet-i kerîme, içki yasağının hikmetini özlü ve açık olarak ifade ederken modern tıp araştırmaları da içkinin insan sağlığına verdi-

ği zarar üzerinde ittifak hâ-
lindedir. Ayrıca kriminal ist-
tatistiklerin yanı sıra, insan
hayatı ve ekonomik kayba
yol açan trafik kazaları, al-
kol ile ilişkili iktisadî, sosyal
ve ahlâkî zararların açık de-
lilleridir. İslâm ulemâsının
büyük ekseriyetine göre azı
veya çoğu sarhoşluk veren
her içki âyette geçen “hamr”
mefhûmuna dâhildir ve ha-
ramdır.

Hastalık veya Ölüme Çıkan Yolun Başlangıcı Alkol

Alkollü içeceklerin ana mad-
desi olan etil alkol, bağımlılı-
ğa sebep olabilen psikoaktif
ve toksik bir maddedir. Dün-
ya Sağlık Örgütüne (DSÖ)
göre dünya çapında, 2019
yılında alkol tüketiminden
yaklaşık 2,6 milyon ölüm
meydana gelmiş; 1,6 milyon
ölüm bulaşıcı olmayan has-
talıklardan, 700.000 ölüm
yaralanmalardan, 300.000
ölüm ise bulaşıcı hastalıklar-
dan kaynaklanmıştır. Alkol
kaynaklı ölüm oranı, 2019 yı-
lında erkekler arasında 2 mil-
yon ölümle en yüksek seviye-

de iken, kadınlarda 600.000
olarak kaydedilmiştir. Alkol
tüketiminin 200’den fazla
hastalık, yaralanma ve diğer
sağlık durumlarında doğru-
dan veya dolaylı bir rol oynadığı
bulunmuş olsa da bu hu-
susa dair mevcut ilmî deliller
yalnızca 31 sağlık durumu
için ölçülebilir veriler sağla-
maktadır. Alkol içmek, başta
karaciğer sirozu, kalp hasta-
lıkları ve farklı kanser tür-
lerinin yanı sıra depresyon,
anksiyete ve alkol bağımlılı-
ğı gibi ruh sağlığı ve davra-
nış bozuklukları geliştirme
riskleriyle ilişkilidir. Yine

DSÖ verilerine göre, 2019’da
kardiyovasküler hastalık-
lardan kaynaklanan tahmini
474.000 ölüm alkol tüketi-
minden kaynaklanmıştır.¹

Zarar Veren İçecek Değil, Alkoldür

Alkol kaynaklı hastalık yü-
künün önemli bir kısmı,
trafik kazaları gibi yaralan-
malardan kaynaklanır. 2019
yılında, alkol kaynaklı trafik
kazalarından kaynaklanan
toplam 298.000 ölümün ya-
rından fazlası, başkasının içki
içmesinden kaynaklanmış-
tır. Kasıtlı veya kasıtsız diğer
yaralanmalar arasında düş-
me, boğulma, yanık, cinsel
taciz, eş ve çocuğa şiddet ve
intihar yer alır. Aslında alkol
tüketimi ve bağımlılığının,
sağlık üzerinde kısa ve uzun
vadeli zararlı tesirleri tıp
ve sağlık bilimlerini meşgul
eden problemlerin başında
gelmektedir. Son araştırma-
lar aşırı alkol tüketiminin,
zihnî fonksiyonlarda ciddi
gerilemelere sebep olduğun-
u, daha fazla alkol tüketen
fertlerin beyinlerinin gri ve
beyaz cevherlerinde azalma

olduğunu göstermektedir.² Hamilelikte alkol tüketimi, düşük, erken ve ölü doğum gibi komplikasyonların yanı sıra gelişim ve doğum kusurlarıyla ilişkili olan fetal alkol sendromu riskini artırmaktadır.³

Zarar Verme Riski İlk Yüdümlü ile Başlar

Bu kadar zararlı olmasına rağmen alkol tüketiminin Avrupa ve ABD başta olmak üzere dünya çapında yaygın olması, dinin haram kıldığı veya idarî olarak yasaklandığı Müslüman toplumlarda da artış gösteriyor olması düşündürücüdür. Bu elbette, insanoğlunun heva ve nefesine aldanmaya, şeytana uymaya meylini gösteriyor. O meyil ona, az içme veya sarhoş olmama gibi mazeretlere sığınma tavizi istetiyor. Ama ilmî gerçekler o kapıyı da kapatıyor, zira yeni araştırmalar, az da olsa herhangi bir alkolün insan vücuduna zarar verebileceğini gösteriyor. Karşıt görüş, “İçiyoruz, çünkü bilinen risklere rağmen yapmak istiyoruz.” diyerek

iradesiyle sağlığına zarar vermeyi tercih edebilir. Ama unutulmamalı ki daha önce bazı bilim adamları ve halk sağlığı uzmanları biraz alkolün kardiyovasküler hastalıklara karşı koruyabileceğini savunuyor; günde bir adet içki, çoğu halk sağlığı kılavuzunda güvenli bir şekilde yer alıyordu. 2022 yılında Dünya Kalp Federasyonu alkolün insanları korumadığını belirtmiş, az miktarda alkolün de tehlikeli olduğunu DSÖ, 2023'te bir rapor olarak yayımlamıştır.⁴ Aslında mesaj açıktır: Zarar verme riski ilk damla ile başlar.

Kanada ve Amerika'da halk sağlığı kılavuzlarında değişikliklere gidilerek artık alkol tüketilmemesi tavsiye edilmektedir. DSÖ Avrupa Bölge Ofisinde bulaşıcı olmayan hastalıkların yönetimi birim lideri, alkol ve yasa dışı uyuşturucular için bölgesel danışman Dr. Carina Ferreira-Borges, bu durumu “Sözde güvenli bir alkol kullanım seviyesinden bahsedemeyiz. Ne kadar içtiğinizin bir önemi yok – içen kişinin sağlığına

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre dünya çapında, 2019 yılında alkol tüketiminden yaklaşık 2,6 milyon ölüm meydana gelmiş; 1,6 milyon ölüm bulaşıcı olmayan hastalıklardan, 700.000 ölüm yaralanmalardan, 300.000 ölüm ise bulaşıcı hastalıklardan kaynaklanmıştır.

yönelik risk, herhangi bir alkolü içeceğin ilk damlasından itibaren başlar. Kesin olarak söyleyebileceğimiz tek şey, ne kadar çok içerseniz o kadar zararlı olduğudur – veya başka bir deyişle, ne kadar az içerseniz o kadar güvenlidir.” şeklinde açıklıyor.⁵

Kimyevî Bir Kanserojen - Alkol

Kanser oluşumuna sebep olan alkol; toksik, psikoaktif ve bağımlılığa yol açan bir madde olduğu gibi, Uluslararası Kanser Araştırma Ajansı tarafından “Grup 1 kanserojen” sınıfına alınarak, asbest, radyasyon ve tütünle birlikte en yüksek risk grubuna yükselmiştir. Alkol tüketimi karaciğer, meme, özofagus ve kolon kanseri dâhil olmak üzere çeşitli kanserlerin ris-

kini artırır. 2019'da, küresel olarak teşhis edilen kanserlerin %4,4'ü ve 401.000 kanser ölümü, alkol tüketimine atfedilmiştir.¹ Alkol, bağırsak kanseri ve kadınlarda meme kanseri gibi en yaygın kanser türleri de dâhil olmak üzere, en az yedi kanser türüne neden olur. Mevcut veriler, alkolün kanserojen etkilerinin insan vücudunda kendini göstermeye başladığı belirli bir eşiğin varlığını göstermediğinden, kanser ve sağlık için güvenli bir alkol tüketim miktarı da belirlenemez. Düşük maliyetli içki tüketilmesine bağlı zehirlenme ve ölümlere sebebiyet veren, daha toksik “metil alkol” gibi, etil alkol de vücutta metabolize olup parçalandıkça biyolojik mekanizmalar yoluyla kansere sebep olur, bu da içinde alkol olan herhangi bir içeceğin, fiyatı ve kalitesi ne olursa

olsun, kanser geliştirme riski taşıdığı anlamına gelir. Bu risk, alkol tüketildikçe önemli ölçüde artar. Son veriler, Avrupa Bölgesi'ndeki bütün alkol kaynaklı kanserlerin yarısının “hafif” ve “orta” alkol tüketiminden kaynaklandığını göstermektedir.⁶

Alkol ve Baş Ağrısı

Alkolün zararlarını ve kullanılmaması gerektiğini gösteren bir başka sebep, baş ağrılarına sebep olmasıdır. Alkol, içildikten sonraki birkaç saat içinde asetaldehit ve asetata dönüşür. Bu ara ürünler bulantı, terleme ve hızlı nabız atışına yol açarken, alkol ve yan ürünleri bağışıklık sistemini uyararak sinir sisteminde iltihaba sebep olmaktadır. Bu inflamasyon, kan şekerinin düşmesi ve uykusuzlukla birleşerek baş ağrısına, hâlsizlik ve kötü ruh hâline yol

açar. Alkol, migren baş ağrıları için de bir tetikleyici olup, bazı insanlarda az miktarı bile migren atağını tetikleyebilir. Alkol veya metabolitler -anında oluşan baş ağrıları veya gecikmeli baş ağrıları şeklinde- iki tür migren baş ağrısına sebep olur. Migreni olan kişilerde gecikmeli baş ağrıları daha sık görülmekte olup, bu kişilerin yaklaşık üçte birinin (%33) alkole hassas olduğu tespit edilmiştir.⁷ Alkol ayrıca aşırı idrara çıkmadan dolayı böbreklerin daha fazla sıvı atmasına, tuz ve mineral kaybına sebep olabilir ki bu durum alkol kaynaklı baş ağrılarının ardındaki bir sebebin de susuzluk (dehidratasyon) olduğunu akla getirmektedir. Alkolün migren ve diğer baş ağrılarını tetikleme mekanizması belirsizliğini korusa da beyin hücrelerini etkileme şekliyle

ilişkili olması veya histamin, serotonin ve sülfidler gibi metabolik ürünler tarafından tetiklenmesi muhtemeldir.^{7,8}

Netice olarak, İslam'ın alkol konusundaki yasağının önemi, bu son araştırmalarla bir kez daha anlaşılmaktadır. İnsanı ve dünyevî ihtiyaçlarını yaratan Allah (celle celâluhu) yine Kur'ân-ı Kerîm'de (Vâkıa, 56/18-19) “*Cennet şarabından doldurulmuş testiler, sürahiler ve kadehlerle; -bu şaraptan ötürü ne baş ağrısı çekerler ne de sarhoş olurlar.-*” âyetleri ile koymuş olduğu yasakla alkolden sakınarak hem sağlığımızı korumayı hem de ücretini misliyle almayı müjdelemektedir.⁹ Alkolün metabolik atıkları burada zararlı etkilerinde önemli rol oynarken, cennette lüzumsuz, kışırılı ve fuzulî maddeler olmadığından ehl-i cennetin yeme ve içmesinden sonra kazurati

olmadığını, hadîs-i şerif beyan ediyor. Madem şu süflî dünyada, en basit hayat sahibi olan ağaçlar, çok gıda aldıkları hâlde zararlı atık bırakmıyorlar. En yüksek hayat tabakasında olan cennet ehli, neden kirli atıksız olmasın? Evet, cennet bütün manevî lezzetlere medar olduğu gibi bütün bedenî lezzetlere de medardır. ■

Kaynaklar

1. World Health Organization (WHO) Alcohol. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/alcohol> 28 June 2024.
2. Yılmaz İ. “Alkol Tüketimi Beyni Küçültüyor” *Çağlayan*; Sayı 70, Ocak 2023.
3. Yılmaz İ. “Alkol ve Babaların Günahı” *Çağlayan*; Sayı 87, Haziran 2024.
4. Anderson B. O, et al. Health and cancer risks associated with low levels of alcohol consump-

tion. *Lancet Public Health*. 2023; 8(1): e6-e7.

5. Denworth L. Even moderate drinking has risks: Now research shows even a little wine is not benign. But risky enough for abstinence? *Sci Am*. 2023; 329(3): 53.
6. World Health Organization (WHO) No level of alcohol consumption is safe for our health. <https://www.who.int/europe/news/item/04-01-2023-no-level-of-alcohol-consumption-is-safe-for-our-health> 4 January 2023.
7. Panconesi A. Alcohol-induced headaches: Evidence for a central mechanism? *J Neurosci Rural Pract*. 2016; 7: 269-75.
8. Onderwater GLJ, et al. Alcoholic beverages as trigger factor and the effect on alcohol consumption behavior in patients with migraine. *Eur J Neurol*. 2019; 26: 588-95.
9. Ünal A. *Allah Kelâmı Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meali*, Defîne Yayınları, Aralık 2006.

Son Güzeller Geçidi

Fazla güzelsiniz,
hayli fazla;
yaşam sanılan çırpınışa beden,
vatan denilen tapuya varis olmak için fazla.
Güneş gibi sade,
yağmur gibi harc-ı âlem,
hava gibi sıradan,
öyle güzellersiniz.

İstatistiklerde unutulmanız,
cetvellerin küsûrat hanesine kaydınız bundan.
Bundandı,
düşüp kalkmalarınızın sevimli,
yürümenizin kayda değer,
koşuşturmalarınızın mütecasir adımlar
addedilmesi.

Oysa sır değil,
Weber'e mâlum,
kaldırdığınız tozun rüzgâra binmesi,
Hegel için adiyattan
rüzgarınızın fırtınaya dönmesi,
şehirleri sarhoş, taşırayı esir etmesi
gayet tabîî, gayet sıradan
Mukaddime unutulsa da
sıradan hikâyeniz
göğün gürleyip, yağmur yağması gibi ardından
ne esatirî
ne de esrarı hâvi değil,
ama garip,
hayli garip denebilir,

yine ve yeniden bu hikâyenin gariplerle sürüp
gitmesi.

Bilenler bilir,
bilmeyenler de bilsin!
Anılan bizim hikâyemizdir.
Bizim hikâyemizdir
dağlardan vadilere,
vadilerden şehirlere taşınan
hep bizim hikâyemiz.
İbrahim, Musa, İdris
Abdulkadir, Said, Muhyiddin...

Biziz
dalgalı gibi gür
dip akıntısı gibi sessiz
kıyıya vuran, biziz
bizim sesimiz
kaleleri toprağa karan
hayata balçık yapan...
Bizim cengimiz
insanı anılır kılan direncimiz
üstünü varis kılan toprağın altına
biziz
dünya tümseğine dikili sancak,
et ve kemiğimiz
Cedd-i Hüseyin'in varisi bizleriz
sema ceridelerine manşet alamet-i verasetimiz
bugün, bir de bizle bilinsin
muhabbet, kılıç, kitap, terazi
Nuh Nebi'den beri
sanmayın kavgamız yenmek ya da bilinmek için

biz dövüşürüz
ta kaydı düşülsün, insan denilen göçerin
borç bitip, kapanınca meydan
herkes bellesin
kimdi yığidi cengin
nedir bedeli
cenk dediğin Kim için?
ve hepsinden evvel elbet edebi...

Kelimeler için cengimiz
Kelimeleer için çabalamak, sevmek ve nefretimiz
Kelimeleer için ve kelimeleerle
çift sürüp, dam çatıp
bir müddet eyleşip, bekleyişimiz
mühletle ve müddet üzre
anne, baba, karı koca belleyip
ekmeği lokmaya, günü vakte bölmemiz
kelimeleer için ve kelimeleerle.

Eşitlik ve özgürlük gibi
afili sözleer değil
biricik kelimeleer,
lügatten nasibimiz
sabrı kanırtan bir acıyla,
saldırıp, güne dış geçirmemiz
şefkat, edep ve merhamet gibi
kitaptan kelimeleerle
kitabı belletme azmimiz.

Tökezleyip, kapaklanmadan
hacaletiyile değil, dizlerini izzetiyile örtüp kalkan
yekdiğerine dayanan;
biziz tutanı kaldıran,
birbirimizi tutup dalgalandıran
kamusu namus belleyip
aynı kelime için savaşıan
bizleeriz
iffet, kanaat gibi arta kalan sözleerle
hayatı senet verip
giydirilmiş kütükleerle cenge tutuşan biziz
ve tedavülden kalkmayan kimi sözleerimiz.

Miras bırakırken
istikamet, gına gibi sözleer ardımızdan
evlattan toruna yadigâr
örselenmemiş taze kelimeleer
irşî değil ama fıtrattan,
oğullar ve kızlara
selim ve selametli sözleer
yeryüzü mirasına denk
cana can, nefes alan cümleleer
bizdedir ve bizimle gezer küreyi
biz yoksak silinirleer lügatten.

Seyid Nurfethi Erkal

caglayandergisi.com

SAFÂ

M. Fethullah Gülen

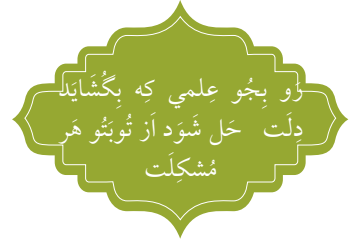
Kalbin, arı-duru, keder-siz-küdûretsiz ve tertemiz olması diyeceğimiz safâ; softiye ıstılahında, beşerî, cismanî ve nefsanî bulanıklıklardan arı-berî ve şeffaf olma hâlidir ki; “Şüphesiz onlar bizim nezdimizde saflardan saf hayırlı kimselerdi.” meâliyle vereceğimiz âyet-i kerime, bir kısım enbiyâ-i izâmın tebcili ve takdiri makamında işte böyle bir safveti vurgular.

Kalbin, arı-duru, keder-siz-küdûretsiz ve tertemiz olması diyeceğimiz safâ; softiye ıstılahında, beşerî, cismanî ve nefsanî bulanıklıklardan arı-berî ve şeffaf olma hâlidir ki; “Şüphesiz onlar bizim nezdimizde saflardan saf hayırlı kimselerdi.” meâliyle vereceğimiz âyet-i kerime, bir kısım enbiyâ-i izâmın tebcili ve takdiri makamında işte böyle bir safveti vurgular. Aynı kökten gelen “Mustafa” kelimesi, her şeyin özü, hulâsası ve usâresi mânâlarına gelmesi itibarıyla, her zaman enbiyâ-i izâm ve asfiyâ-i fihâm hazerâtının oturup-kalkıp ulaşmayı hedefledikleri, Hulâsa-i Mevcudât ve Rûh-u Seyyidi’l-Kevneyn olan Efendimiz’in hususî mertebesine bakması açısından, “İsim, ayn-ı müsemmadır.” fehvasınca, hem ayrı bir önem arz eder hem de enbiyâ arasında bir aşkınlık remzidir.

Safâ; kaynakların en arı, en duru ve en bereketlisinden akıp insanın gönül havzına ulaştıktan sonra, muhatap, hâl ve zamanın gereklerine göre, semavî fakat arzî yeni bir dalga boyu ile yolları ve yoldakileri aydınlatarak yolcuları yürütüp yolları da yürünür hâle getirmesi, sâlikin ruhunda hâsıl ettiği safvetle onu ulûhiyet hakikatine yönlendirip ruhunu münacatın sonsuz zevkleriyle şahlandırması ve gönlünü de sürekli aşk u şevk ve vuslat tutkusuyla coşturması açısından üç bölümde mütâlaa edilegelmiştir:

1. *Safâ-i ilmîdir* ki; hak yolcusunun, seyahatini, Hz. Peygamber’in (aleyhissalâtü vesselâm), ilim ve mârifet meşalesi altında sürdürmesi, yol boyu hep Kitap ve Sünnet’e mukayyed kalarak, her zaman kılı kırk yararcasına sefer âdâbına riayette bulunması yanın-

da, yolculuk meşakkatlerini göğüsleye göğüsleye ve himmetini de Gayeler Gayesi’ne yönlendirip, hep metafizik gerilim içinde bulunma hâli diye yorumlanmıştır. Daha farklı bir yaklaşımla “safâ-i ilmî”, sâlikin, seyr u sülûk-i ruhanîsini, Hazreti Mişkât-ı Nübüvvet’in rehberliğinde sürdürerek, sürekli O’ndan gelen âdâbı gözetip, kalbini, ruhunu, aklını O’nun yoluna kurban etmesi, O’nda ölüp O’nunla yeniden dirilmesi, O’nu takip etmesi, ruh dünyasında hep O’nunla oturup-kalkması, problemlerinde O’na müracaat etmesi, her işinde O’nun hakemliğine başvurması ve son haddine kadar ölesiye bir cehd ve gayretle, maiyyeti, maiyyetullah sayılan o Seçilmişler Seçilmiş Hazreti “Fahrurruşûl”e iktida edip, Gayeler Gayesi’ne ulaşma mârifeti, muhabbeti, aşk u şevki ve daha değişik mazhariyetleridir ki; Gülşen-i Tevhid sahibi bu makama işaret sadedinde:

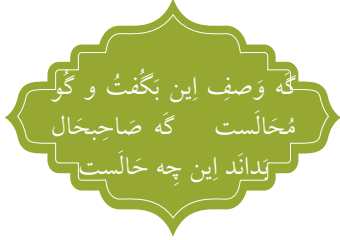

“Git öyle bir ilim ara ki, senin gönlünü açsın ve her problemini halletsin.” der. İnsana hakikî hedefini ilham etmeyen, böyle bir hedefe ulaşma mevzuunda gerekli stratejiler adına onun basiretine nur, iradesine fer, ruhuna aşk u şevk vermeyen ve gönlünde de gökler ötesi âlemlere ulaşma arzu ve ihtiyakını uyarmayan ilim, bütün bütün boş bir vehim ve hayal olmasa da bir şey vaad etmediği muhakkaktır.

2. *Safâ-i hâlidir* ki; kalbin, Hak mehâbeti ve hakikat aşkıyla açılıp

kapanması, heyecan ve hafakanlarını, Cenâb-ı Hakk'a münacat, yakarış ve sızlanışlarıyla seslenirerek, yer yer ruhuyla hakikat arasına giren vahşetleri ve gurbetleri giderip gönlünü huzur esintilerinin yamaçları hâline getirmesi ve bütün varlığı –kendi nefesine bakan yönüyle– his, şuur ve idrak açısından sapan taşı gibi yokluğa fırlatması mânâsına gelir.

Evet insan, hâli itibarıyla safvet ve şeffafiyete erince, onun gönlü ulûhiyet hakikatının tecellileriyle köpürür, ruhu hakikat aşkıyla coşar ve içinde açılan menfezlerle, varlığın perde arkası güzelliklerini temaşa ile kendinden geçer, derken duygularının dili çözülerek, kelimelerle, cümlelerle ifadesi mümkün olmayan münacatların en büyüycileriyle “Hazîratü'l-Kuds”e yönelir, orada içini döker, Hakk'ın teveccühünü duyar, zevklerin en enginine erer; hatta bazen öyle bir an gelir ki, esmada, Müsem-mâ-i Akdes'in Zât'ı mülâhaza-sıyla, sıfâtta, Hazreti Mevsûf-u Mukaddes'in rahamûtu murakabesiyle, köpüren hislerinin dalgaları içinde meleklerin ibadet neşvesini bütün benliğinde hisseder, ruhanîlerin temkinine şahit olur, melekûtun esrarına büyülenir ve insanüstü bir hâl alır ki, Minhâc sahibi bu seviyeye işaret sadedinde:

“Bazen bu hususta söz söylemek muhaldır (daha doğrusu kıl u kâldır). (Bazen de bu hâlin ne olduğunu) ancak hâl sahibi bilir.” der ki fevkalâde yerindedir. Şimdi isterseniz bu bölümü de

مَنْ لَمْ يَذُقْ لَمْ يَعْرِفْ

“Tatmayan bilmez.” deyip noktalayalım...

3. *Safâ-i ittisâldir* ki; kulun, bütün bütün ef'âl, sıfat ve zâtını, Hazreti Vacibül-Vücut'un ef'âl, sıfat ve Zât'ında fâni kılıp, daha doğrusu fâni bilip, fâni hissedip Hazreti Vücut ve Hazreti İl'm'in sübühâtının müşahedesiyle müstağrak yaşamaktır. Bir diğer ifade ile safâ-i ittisal, ubûdiyet hazzının rubûbiyet hakkı içinde mütelâşî olup gitmesi, varlığın perde arkası esrarının dört bir yanı tutması, Hazreti İl'm ve Vücut'un feyezânının vicdanı tamamen istila etmesi ve ötede insanın gözüne açılacak gerçeğin zılliyyet planında basiretle temaşa edilmesi demektir. Biraz daha açacak olursak bu, lâhut âlemi ve bu âlemin bir kısım esrarının, ceberût âlemi ve bu âleme ait bazı hususiyetlerin, melekût âlemi ve bu âlemin teferruatının, Hz. Sâdık u Masdûk ve Kâşî-fü'l-Hakâik'in:

فِي بَسْمِ وَبِي يُبْصِرُ وَبِي يَبْطِشُ وَبِي يَمْشِي

“Benimle işitir, Benimle görür, Benimle tutar, Benimle yürür.” beyanı çerçevesinde O'ndan şerefsudûr olan hakâikin, bir kere de “kurb” ufkunda, kalb, sır, hafî, ahfâ rasathaneleriyle temaşa edilerek, herkese açık olan nazarî ve zarurî hakikatlerin sübjektif ilmîliğe dönüşmesi, bu bilginin yakînle derinleşmesi, yakînînin –letâifin müsaadesi ölçüsünde– hakka'l-yakîne yönlendirilmesi ve “Sübühât-ı Vech”in şuaları karşısında hususiyetlerin bütün bütün silinip gitmesi, mahiyetlerin eriyip kül olması, artık sadece ve sadece Hazreti Kayyûmiyet'in duyulup hissedilmesidir ki, böyle bir makamda, damla deryaya dönmüş, zerre güneşe karışmış ve her şey hiç ender hiç olmuş gibi tasavvurlar üstü zevkî ve hâlî bir durum istila eder insanın her yanını; eder de sâlikin nazarı kayyûmiyetten başka bir şey görmez olur ve bir zevk zembemesi içinde, sadece O'nu bilir-O'nu duyar, O'nunla işler-O'nunla başlar ve âdeta O'nunla oturur-O'nunla kalkar. Böyle bir televvünat içinde ba-

zen iltibaslara girerek, her şeyi O'nun tezahüründen ibaret saydığı anlar da olabilir. Evet, görme, bilme, duyma ve zevk etme konusunda herkes aynı mülâhazayı paylaşıp da his, şuur ve idrak melekesini Hz. Mişkâtî Nübüvvet'le aydınlatamamış olanlar, yorumlarında hatalara girebilirler. Böyle bir mülâhazayı ifade sadedinde hatasıyla-savabıyla, söylenmiş dünya kadar güzel söz vardır. Biz onlardan sadece bir tanesini zikrederek konuyu kapamak istiyoruz:

چُون تُو دِيدِي پَر تَوِي اَن اَقْتَاب
تُو نَمَانْدِي بَار شُد اَبِي بَاب
قَطْرَه بُودِي كَم شُدِي دَر بَحْر رَا
مِي نِيَابِي زَمَان اَيْن قَطْرَه بَار
گَر چه كَم گشتن نَه كَار هَر كَس اَسْت
دَر فَنَّا كَم گشتگان چُون مَن بَس اَسْت

“Vaktâ ki sen, o güneşin ziyasını gördün (Sübühât-ı Vech'in nurlarıyla yanıp kül oldun) artık sen kalmadın. Katre deryanın (dalgalarına) karıştı ve sen bir katre idin; şimdi ise sır denizinde kayboldun. Artık o katreyi (bir daha da) bulamazsın. Gerçi gaib olmak herkesin kârı değildir; ama benim gibi fenâ bulanlar da az değildir.”

Safâ-i ittisali, hulûl ve ittiha-dı işmam edecek bir üslûpla anlatanlar, kendi zevk ve hâllerini anlatıyorlarsa, bunlar yorum ve seslendirme iltibası içindedirler; derhâl Mişkât-ı Muhammediye'ye sığınarak iltibaslarını düzeltmelidirler. Yok, böyle zevkî ve hâlî bir hususu bir düşünce sistemi ve felsefe olarak benimsemişlerse, dalâlet içindedirler ve

مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِي

kal'a-yı kudsiyesine girecekleri ana kadar da bâğî sayılırlar. ❏

اَللّٰهُمَّ اَرِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَاَرْزُقْنَا اِتِّبَاعَهُ وَاَرِنَا
الْبَاطِلَ بَاطِلًا وَاَرْزُقْنَا اجْتِنَابَهُ
اَللّٰهُمَّ غُفْوِكَ وَعَافِيَتِكَ وَرِضَاكَ
اَللّٰهُمَّ اِلَى مَا تُحِبُّ وَتَرْضٰى
وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مُّشْكَاةَ الْهَدَايَةِ
وَوَسِيْلَةَ السَّعَادَةِ وَعَلٰى اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ

Sızıntı, Eylül 1996

Rehberliğin Dünyaya Açılan Kapısı:

WERTvolle Schulen*

WERTvolle Schulen uygulaması, Almanya merkezli kâr amacı gütmeyen bir eğitim inisiyatifidir. Program, dürüstlük, empati, sorumluluk, saygı ve adalet gibi on iki temel evrensel değer etrafında şekillenerek öğrencilerin hem karakter hem de duygusal-etik gelişimini hedefleyen bütüncül bir eğitim anlayışını benimser.

Cumhuriyet tarihinde yetişmiş en önemli mütefekkir, aksiyon insanı, toplum lideri ve İslam âlimlerden biri olarak gösterebileceğimiz Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi, arkasında bir ömre sığmayacak pek çok eser ve takipçilerine de izinden gidilecek önemli bir miras bırakmıştır. Eğitim bilim-

leri çerçevesinden bakıldığında ise modern okulluğa eklediği rehberlik boyutu, maalesef üzerinde çok az araştırma yapılmış bir konu olarak uzmanların bu konuya eğilmesini beklemektedir. Kendisinin aramızdan ayrılışının birinci yıl dönümünde, Hizmet okullarının rehberlik anlayışını nasıl geliştirdiği ve nasıl diğer okulların da

uygulayabileceği bir konseptte getirdiği, üzerinde durulması gereken güncel konulardır.

Hocaefendi'nin Rehberlik Anlayışı

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, dünyada laikliğin gelişiminde özellikle Napolyon sonrası Fransa ekolü etkili olmuştur. Bu yaklaşım, eğitim bilimleri açısından da kendini göstermiş ve birçok ülkede okul sistemi, dinî okullar ile seküler okullar olarak ikiye ayrılmıştır. Özellikle teknolojinin geliştiği son iki asırda seküler okulların sayısı önemli derecede artmış ve bu tip okulluluk büyük ölçüde teknoloji ve akademik başarıya odaklanmıştır ki bu durum özellikle Batı'da öğrencilerin metafizik yönlerinin ihmal edilmesine yol açmıştır. Bu noktada Hocaefendi'nin eğitim söylemi, kısmen Batı eğitim sistemine yönelik bir eleştiridir ve Batı modernitesinin insanı manevî açıdan değersizleştiren sonuçlarını ele almaya çalışır. O, Batı-modern eğitim sisteminde yüksek düzeyde profesyonellik gelişimi olduğunu, ancak bunun maneviyat kültüründen yoksun bulunduğunu savunur.¹ Anwar Alam, Hocaefendi'ye göre böyle bir anlayışın -pozitivist ve materyalist hayat felsefesinin- insanları şiddet ve yıkıma sürükleyebileceğini belirtir: *"Eğer kontrolsüz bir şekilde devam ederse, bu eğitim anlayışı nihilizme yol açar ve insanlığın varlığı tehlikeye girer."*²

Buna çözüm olarak da Hocaefendi, bir taraftan okulların cami, kilise veya diğer

Abdullah Aymaz ağabey, Hocaefendi'nin ortaya koyduğu rehberlik faaliyetlerini oluşturan temel içeriği, *bütün dinlerin beraberinde getirdiği ortak değerler ile ilimler aracılığıyla gelişen insanlığın oluşturduğu etik değerlerin bir birleşimi* olarak yorumlar.

insan ruh gelişimine önem veren kurumlarla irtibatla olmasını savunur.³ Buna ek olarak, okullarda çalışan idareci, öğretmen ve belletmenlerin "Rehberlik" faaliyetleriyle bu eksikliği tamamlaması gerektiğini belirtir. Hizmet okullarında, ders dışı eğitim faaliyetleri olarak nitelenen uygulamaların şekillenmesinde bu rehberlik anlayışının etkisi büyüktür.⁴ Zira Hocaefendi bizzat kendisi İzmir'deki *Kestanepazarı* ve *Bozyaka* yıllarında ders sonrası rehberlik faaliyetleri ortaya koymuş; daha sonra Hizmet okulları başta olmak üzere pek çok hizmet kurumu da bu tür uygulamalarla onun rehberlik anlayışını sürdürmüştür.

Bu noktayı açıklama sadecinde Abdullah Aymaz ağabey, Hocaefendi'nin ortaya

koyduğu rehberlik faaliyetlerini oluşturan temel içeriği, *bütün dinlerin beraberinde getirdiği ortak değerler ile ilimler aracılığıyla gelişen insanlığın oluşturduğu etik değerlerin bir birleşimi* olarak yorumlar. Bu bağlamda örnek verecek olursak derse zamanında gelme, yalan söylememe, sözünde durma, kötü alışkanlıklar edinmeme vb. bütün ahlaki değerlerin, rehberlik faaliyetleri içinde ele alındığını söylemek mümkündür. Dolayısıyla ders başarısı modern dünyanın nihai hedefi olsa bile, bu tür eksikliklerle yetişen genç neslin hem hayatta başarılı olamayacağı hem de kendisine ve insanlığa tam mânâsıyla faydalı olamayacağını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda, Hocaefendi'ye göre akademik başarı,

ruh veya karakter başarısıyla desteklenmeli ve insan her yönüyle eksiksiz bir eğitim ve terbiyeden geçmelidir. Bu noktayı beyin yıkama veya endoktrinasyon olarak tanımlayan eleştirilenler de olmuştur.⁵ Hâlbuki genel itibarıyla sahadaki hizmet okullarında, din dersi yerine “Karakter Eğitimi”, “Etik Eğitimi” veya “Vatandaşlık Dersleri” gibi evrensel ahlakî değerler verilmekte ve eğitime gölge düşürecek hiçbir politik, etnik veya dinî tartışmalı konulara ders içi ve ders dışı faaliyetlerde yer verilmemesi, bu eleştirilere cevap olarak gösterilebilir.⁶ Muhtemelen bu hususta Hocaefendi’nin çok üzerinde durduğu iyiliği teşvik etme ve kötülüklerden men etme anlayışı yanlış lanse edilmek istenmekte veya çarpıtılmaktadır. Bu noktada özellikle nicel araştırmalara ciddi ihtiyaç vardır ve akademik çalışma yapmak isteyen genç araştırmacıların üzerinde durması gereken önemli bir konudur.

WERTvolle Schulen

Hocaefendi’nin ortaya koyduğu anlayış çerçevesinde, Hizmet okullarının yıllardır rehberlik faaliyetlerine büyük önem verdiği ve bu faaliyetleri bünyelerinde titizlikle uyguladığı söylenebilir. Gelişen nokta itibarıyla rehberlik çalışmalarının düzeyi gelecek adına umut vericidir. Nitekim Almanya’da hizmet vermekte olan Hizmet okulları, gerçekleştirdiği rehberlik faaliyetlerini bir müfredat hâline getirerek “WERTvolle Schulen” adı altında diğer okulların da kullanımına sunmuştur.⁷

Türkçeye çevirdiğimizde “Değerler okulu” veya “Değerlerle dolu okul” anlamına gelen WERTvolle Schule başlığıyla markalaştırdıkları rehberlik konseptini bütün diğer okullar belli bir süreçten geçtikten sonra uygulayabilirler.

Okulların akademik başarıya odaklanmasına destek olarak sunulan WERTvolle Schulen uygulaması, Almanya merkezli kâr amacı gütmeyen bir eğitim inisiyatifidir. Program, dürüstlük, empati, sorumluluk, saygı ve adalet gibi

on iki temel evrensel değer etrafında şekillenerek öğrencilerin hem karakter hem de duygusal-etik gelişimini hedefleyen bütüncül bir eğitim anlayışını benimser. Logosundaki kalp ve kafa figürleriyle sembolize edilen bu yaklaşım, evrensel değerler eğitimi, zararlı alışkanlıklarla mücadele ve karakter eğitimi olmak üzere üç temel hedefe odaklanır. Sosyal-duygusal öğrenme kuramlarıyla paralel olan bu pedagojik model, uygulayıcı okullarda öğrencilerin so-

Logosundaki kalp ve kafa figürleriyle sembolize edilen bu yaklaşım, evrensel değerler eğitimi, zararlı alışkanlıklarla mücadele ve karakter eğitimi olmak üzere üç temel hedefe odaklanır.

rumluluk bilinci, öz denetim ve empati alanlarında belirgin gelişmeler gösterdiği gözlemlenen sistematik bir yaklaşımdır. UNESCO'nun 2030 Eğitim Hedefleri ile örtüşen bu inisiyatif, eğitimi akademik performansla sınırlamayıp bireyin etik gelişimini ve karakter oluşumunu merkeze alan evrensel bir model olma yolunda ilerlemektedir.

Bu noktada, Hizmet okullarının rehberlik konseptini öğrencilerine uygulamak isteyen okullar, WERTvolle Schule web sitesi üzerinden başvu-

malarını yapmakta ve sonrasında konu ile alakalı olarak Berlin'de bu sistemi geliştiren ekipten destek almaktadırlar. Başvuru sürecinde, aday okul öncelikle bu konsepti uygulayacak öğretmen ya da eğitmeni seçerek, hangi ekiple ve kimlerin liderliğinde uygulama yapılacağını belirtmektedir. Ardından WERTvolle Schule ekibi, okulun rehber öğretmenlerine konseptin içeriğini, müfredatları ve bu müfredatların nasıl hayata geçirileceğini düzenli toplantılar aracılığıyla tanıtmakta-

dır. Bu bağlamda WERTvolle Schulen rehberlik ekibinin eğitim faaliyetlerinde kullandıkları konuları (dürüstlük, saygı, empati vb.) on iki ana başlık altında sınıflandırdıkları ve her başlık için ayrı bir müfredat oluşturdıkları ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu on iki konunun kitapçıklarını alan aday okullar, bu müfredatı bir ders gibi ders dışı okul faaliyetlerinde uygulamaktadır. İlerleyen dönemlerde belli aralıklarla ziyaret edilen aday okul, eğer WERTvolle Schule konseptini başarıyla uyguladığını ispatlarsa sertifikasını okulunda sergileyebilmektedir.

Görüldüğü üzere, bu markalaşma sayesinde Hizmet okullarının rehberlik anlayışı diğer okullara da yayılmakta, ayrıca bu tür faaliyetler yoluyla daha şeffaf hâle gelen Hizmet okulları, yukarıda belirtilen eleştirilere de hâl diliyle cevap vermektedir. Konseptte olan ilginin büyük olduğunu belirten, okul müdürlerinden Muzaffer Bey, bu konsepti 13 yerde hizmet veren 24 Hizmet okulu ile kurduklarını; şu ana kadar dışarıdan toplam 127 okulun sisteme dâhil olmak üzere başvurduğunu ifade etmiştir. Hâlihazırda bu okullardan bir tanesinin başvuru sürecini başarıyla tamamlayıp WERTvolle Schule sertifikasını aldığını, diğer okulların ise süreçlerinin devam ettiğini eklemiştir.

Aynı şekilde WERTvolle Schule ekibi her yıl üye okullar arasında "En İyi Rehberlik Konsepti"nin seçildiği yarışmalar düzenlemekte; yaz tatillerinde ise konsepti geliş-

WERTvolle Schule ekibi her yıl üye okullar arasında “En İyi Rehberlik Konsepti”nin seçildiği yarışmalar düzenlemekte; yaz tatillerinde ise konsepti geliştirme amacıyla üye okullar arasında zümre faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

tirme amacıyla üye okullar arasında zümre faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca bu konseptin geliştiricilerinden biri olan Cafer Bey, geçen yıl ilk kez Almanya’nın en büyük eğitim fuarı olan Didac-ta’ya katıldıklarını ve gördükleri yoğun ilgi üzerine bundan sonra her yıl fuara katılarak bu konsepti yaymayı planladıklarını da belirtmiştir.

Hizmet hareketinin küresel yapısı ve dünya çapındaki Hizmet okullarının *Dil ve Kültür Olimpiyatları* gibi uluslararası programlarda birlikte çalıştıkları göz önüne alındığında, Almanya’da ilgi gören WERTvolle Schule konseptinin yakında Almanya dışındaki Hizmet okulları tarafından da kendi ülkelelerinde uygulanması ve tüm dünyaya yayılması öngörülebilir. Bu sayede, kökenini tüm dinlerin ortak değerleri ile bilimsel ve sosyal gelişmelerin ortaya koyduğu insanî değerlerden alan -ve ilk defa Hocaefendi tarafından “Rehberlik” adı altında sistemleştirilen- bu yapı, Hizmet okulları aracılığıyla küresel ölçekteki diğer eğitim kurumlarına da ulaşmış olacaktır. Konseptin ne zaman ve hangi ülkelerde uygulanacağı tam olarak kestirilemese de Hocaefendi’nin rehberlik anlayışının Hizmet okullarının sınırlarını aşarak evrensel bir modele dönüş-tüğü söylenebilir.

Sonuç olarak, modern dünyanın daha barışçıl ve huzurlu hâle gelmesi adına gerçekleştirilen rehberlik faaliyetlerinin önemi zaten herkesçe malumdur. Bu sebeple yazının en başında da belirttiğimiz gibi, yalnızca rehberlik konsepti açısından değerlendirildiğinde bile, Hocaefendi’nin öğretisinin günümüzde tüm dünyaya yayılması ve belki de milyonlarca öğrenciye ulaşması söz konusudur. Dolayısıyla, Hocaefendi’nin Türkiye Cumhuriyeti döneminde yetişmiş en önemli şahsiyetlerden biri olduğunu söylemek bir mübalağa değil, bir hakikatin terennümüdür. Bu noktada, Hocaefendi’nin ve onun mirasına sahip çıkan sevenlerinin insanlığa büyük bir hizmet sunduğu göz ardı edilemez.

Hocaefendi açısından bakıldığında ise onun, şahsına yönelik tüm iftira ve haksızlıklara rağmen, hadislerde geçen “Amel defteri kapanmayan insanlar” zümresinden olacağı ifade edilebilir. Zira bıraktığı rehberlik anlayışı hem faydalı ilimdir hem de metodolojik yönüyle, bir *sadaka-i câriye* niteliği taşımaktadır. Bu metodoloji ışığında yetişen nesiller ise “hayırlı evlat” olarak rahatlıkla kabul edilebilir. Dolayısıyla hem Hocaefendi hem de onun gösterdiği yol doğrultusunda rehberlik faaliyetlerinde görev alan veya bu alana katkı

sunan bütün hizmet gönüllüleri hadislerde geçen *amel defteri kapanmayanlar* zümresine dâhil olur denilebilir.

* WERTvolle Schulen: Al-mancadan Türkçeye “Değerler Okulu”, “Değerlerle Dolu Okul” yahut “Değerler Temelli Okul” şeklinde çevrilebilir. Detaylı bilgi için: <https://www.wertvolleschulen.de/ueber-uns/>

Kaynaklar

1. Michel, T. (2003). Fethullah Gülen as Educator. M.F. Gülen: *Essays, Perspectives and Opinions / Compiled by the Foundation*, New Jersey, U.S.: Tugra Books, 114-117.
2. Alam, A. (2019). *For the Sake of Allah, The Origin, Development and Discourse of the Gülen Movement*, Clifton NJ, USA: Blue Dome Press.
3. Gülen, M. F. (1979a). “Bizim Maarifimiz 1” *Çağ ve Nesil 1: Çağ ve Nesil*, İstanbul: Nil Yayınları, 113-121.
4. Altın, M.E. (2022). “Ders Dışı Eğitim Faaliyetleri ve Hizmet Okulları”, *Çağlayan*, Ağustos 2022.
5. Tittensor, D. (2014). *The House of Services: The Gülen Movement and Islam’s Third Way*, Oxford: Oxford University Press.
6. Altın, M.E. (2020). *Internationalization Through Localization: Gülen Inspired Schools*, Düsseldorf, Dr. Kovac Verlag, 243- 249.
7. WERTvolle Schulen, <https://www.wertvolleschulen.de/>

ve Çağlar Aşan Misyonu

Ben, çoklarının dış gösterdiği, bazılarının ‘Tamam, işini bitirdik.’ deyip sevindiği en şiddetli dönemde bile Mevlâna gibi, Yunus Emre gibi, Ahmet Yesevî gibi yazdım ve konuştum.” (M. Fethullah Gülen, Ümit Burcu)

Ahmet Yesevî, bugünkü Kazakistan sınırlarında bulunan Sayram şehrinde dünyaya geldi (1093). Annesi Ayşe Ha-

nım’ın vefatının ardından üç yıl sonra babası İbrahim Bey de fâni dünyaya veda etti. İbrahim Bey son anlarında kızını çağırdı ve ona şöyle vasiyet etti:

“Kızım! Kardeşin bu dünyaya ender gönderilen mübarek bir kişi olacaktır. Ona göz kulak ol. Dergâhımda bağlı bir sofraya var. Ahmet o sofrayı kendi kendine açtığı zaman onun cihan mülkünde görünme vaktinin geldiğini bilmelisin.

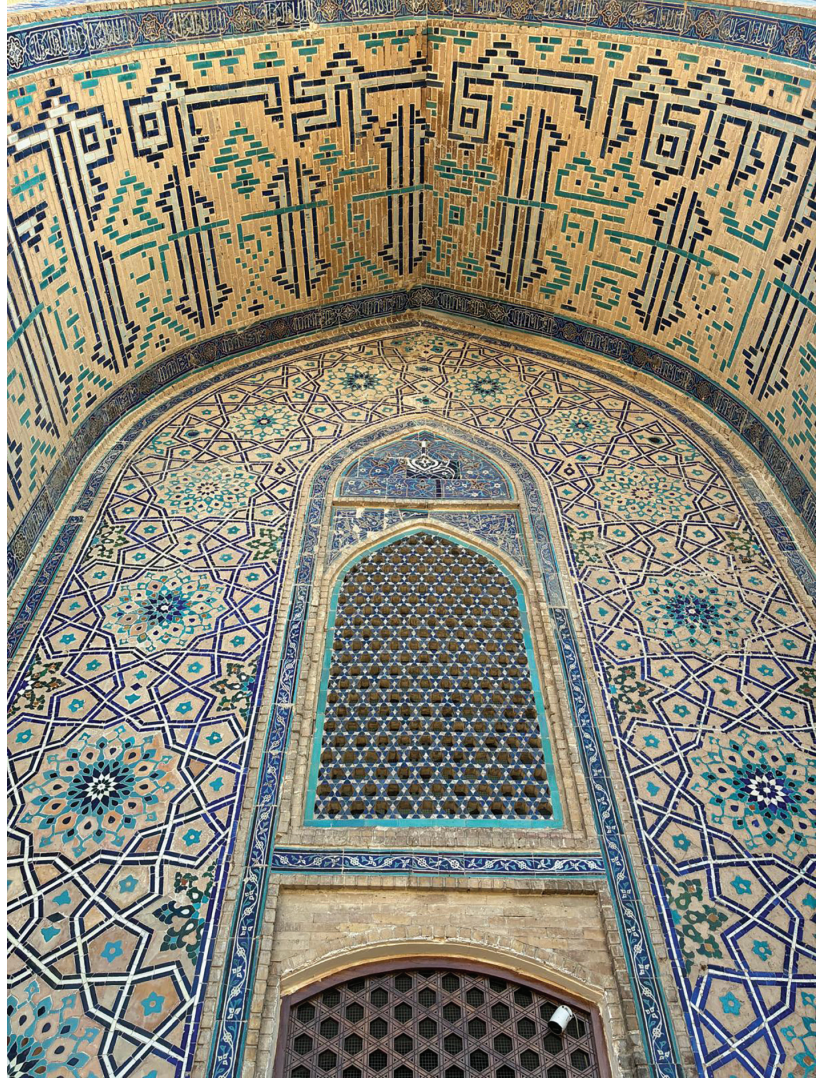
Zamanı gelmeyince bu sırrı kimseye açma.”

Küçük yaşta yetim ve öksüz kalan Ahmet, ablası Gevher Şehnaz ile dedesi İlyas'ın şehri Yesi'ye hicret etti.

O sıralarda yaşı hayli ilerlemiş olan Aslan Baba Hazretleri, Yesi'de gönülleri irşat etmekle meşguldü. Ablası, Ahmet'i Aslan Baba'ya talebe olarak verdi. Ahmet, Aslan Baba'yla ilk karşılaşmasında, ondan emaneti istedi. Henüz yedi yaşındaki bir çocuğun, Aslan Baba'ya böyle pervasızca hitabından, oradaki büyükler rahatsız oldular. Aslan Baba, Ahmet'i yanına çağırdı, onu kucakladı ve cebinden emanet hurmayı çıkarıp “Evladım, aç ağzını; Efendiler Efendisinden gönderilen hurma seninmiş demek. Allah sana mübarek kılsın.” dedikten sonra besmele çekip hurmayı Ahmet'in ağzına koydu.

Ahmet, Aslan Baba'dan bir yıl kadar ders aldı. Aslan Baba'nın vefatı Ahmet için yeni bir seferin habercisi olacaktı. Hocasından Buhara'yı, Yusuf Hemedânî Hazretlerinin işaretini alan Ahmet, ablasına veda ettikten sonra bir kervanla İmam Buharî hatırası Buhara'nın yolunu tuttu.

Yanında Selman-ı Farisî'nin (radiyallâhu anh) sarığı ve asâsı olan Yusuf Hemedânî'nin dergâhına kabul edilen Ahmet, geceleri yalnızlığı acı bir ilaç gibi yudumlarken tek sığınağı olan Allah'a iltica ediyor; O'nun merhametini diliyordu. Öte yandan Efendimiz'in de küçük yaşta annesiz ve baba-

sız kalışını kendine misal yapıyor, teselli oluyordu. Gündüzleri kendisine verilen görevleri küçük bedenine aldırış etmeden kusursuzca yapıyor; kâh odun taşıyor kâh temizlik kâh meraya çıkıp çobanlık yapıyordu. Yemesi ve uyuması çok azdı. Açlığı, uykusuzluğu ve kalb zikrini hayatının bir parçası hâline getirmişti.

On altı yaşında iken rüyasında ilk peygamber Hz. Âdem'i (aleyhisselâm), on sekiz yaşında ise Son Nebi'yi (sallallâhu aleyhi ve sellem) görmesi

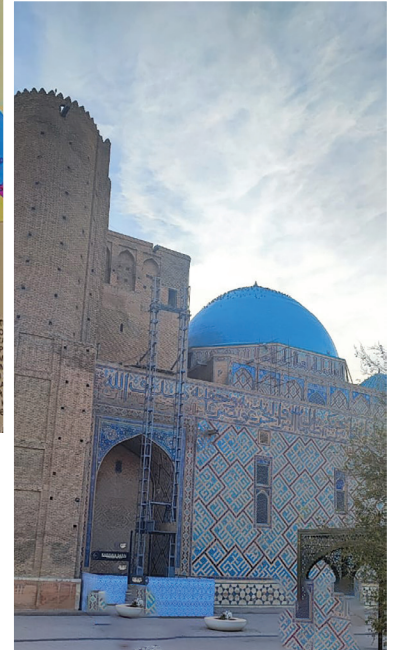
hayatının çok farklı ve güzel mecrada devamına işaret olacaktı. Hz. Âdem'in ona “Evladım” diye hitap etmesinden çok mutlu olmuş ve bunu şiirlerine taşımıştır.

Yesevî, seher vakitleri uyumuyor; okuyor, zikir ve dualarla dolu dolu yaşıyordu. Bir şiirinde doyamadığı seher vaktini şöyle anlatıyordu:

Ne hoş tatlı Hu yâdı seher vakti olanda / Baldan tatlı Hu adı seher vakti olanda

Seher vakti kalkanlar canın feda kılanlar / Aşk oduna yananlar seher vakti olanda

ЯСАУИ ІЛІМІ ТАРАҒАН АЙМАҚ (Yesevî öğretisinin yayıldığı coğrafya)

Ahmet Yesevî Hazretleri, talebelerine özellikle *kalb-i selîm'e* ulaşmaları adına; dünya, halk, şeytan ve nefis deryalarından geçmelerini salık veriyor ve bu konuda onlara yardımcı oluyordu.

Yesevî, geceleri namaz kı-
lıyor, gündüzleri ise oruçlu
geçiriyordu. O kendinden yüz
yıl sonra gelen Yunus Emre'yi
yakıp pişiren aşkınlı şü mısra-
larla dile getiriyordu:

Aşkın kıldı şeyda beni cümle
âlem bildi beni / Kaygım sensin
dün ü günü bana sen gereksin
sen.

Âlimlere kitap gerek, sofilere
mescit gerek / Mecnunlara Ley-
la gerek bana sen gereksin sen.
(Yesevî, Divan-ı Hikmet)

Yusuf Hemedânî'nin ve-
fatından sonra hizmetle-
rin idamesi Yesi Yıldızı'na

verildi. Hocasından sonra
şeriat, tarikat, marifet ve
hakikat vadilerinde talebe
yetiştirmeye devam eden
Yesevî'nin, bir süre sonra
Buhara'dan Yesi'ye dönme-
si istendi. Yesi'deki dergâhı,
kısa zamanda Orta Asya'nın
her tarafından talebeler-
le doldu. Tarikatı, Efendi-
miz'in (sallallâhu aleyhi ve
sellem) sünneti olarak gören
Yesevî, talebelerine özellik-
le *kalb-i selîm'e* ulaşmaları
adına; dünya, halk, şeytan
ve nefis deryalarından geç-
melerini salık veriyor ve

bu konuda onlara yardımcı
oluyordu.

Ahmet Yesevî Hazretleri-
nin, gönül *ufkunda* *yüksele-*
bilmek için zamanın arızala-
rından masuniyetin ve içinde
bulunulan mekânın mamur ol-
masının gerekliliğini zikret-
mesi günümüz hizmet anla-
yışına benzerliği açısından da
dikkate şayandır. (Bice, 2019).

Her devirde olduğu gibi o
zamanlarda da dar görüşlüler
ve kıskanç ruhlar, hizmet eh-
line laf atmaktan geri durmu-
yorlardı. Bu ham ruhlar, gönül
insanı Yesevî Hazretlerine de

iftira atmaktan geri kalmadılar. Kadınların uygunsuz vaziyette meclise girdiğini, talebelerinin hırsızlık yaptığını söylediler. Kısa bir araştırma ile bunların iftira olduğu anlaşıldı ve Yesevî Hazretlerini imtihan etmek için gelen birçok kişi tövbe ederek geri döndüler.

O dönemde Arapça, *Kur'an dili* olarak kullanılırken Farsça, hayatın her alanında kendini hissettirmektedir. Türkçe, henüz İslamî tabirler ve mânâlarla kaynaşmamıştır. Ahmet Yesevî Hazretleri, Türkçenin de dinî mânâ derinliğine kavuşması için Türkçe konuşup yazmayı tercih etmiş, böylece Türkçenin çağın anlayışına uygun bir seviyeye gelmesine büyük katkı sağlamıştır. Nitekim Anadolu topraklarında duru bir Türkçe ile ilahiler söyleyen Yunus Emre de Ahmet Yesevî'den etkilenip Türkçenin aslına bağlı, verimli bir nehir gibi akmasında, *günümüz hizmet akımında olduğu gibi* önemli bir vazife ifa etmiştir.

Yirmi dört saatin önemli bir kısmını ibadete ayıran Hazret, gündüzleri talebelerine verdiği derslerden arta kalan zamanda tahta kaşık yaparak geçimini temin ediyordu. Hatta onun "*akıllı*" diye bilinen bir öküzü vardı. Tahta kaşıkları öküzün üzerindeki heybeye koyar, onu çarşıya gönderirdi. İhtiyacı olanlar kaşığı alır, parasını da heybenin diğer kefesine koyardı. Eğer biri kaşık alır da para bırakmazsa öküz, parayı alıncaya kadar adamın peşini bırakmazdı. Yesevî Hazretleri, gelen paraların

çoğunu talebeleri için harcardı. O, yolunda gittiği Allah Resulü'nün *kul peygamberliğini* örnek alarak Hakk'ın vuslat bağında budağı akıl, kökleri hayat, meyvesi hayır ve cömertlik, gölgesi kanaat ve kokusu şevk olan bir ağaç olarak tavsif ettiği fakr ufkunda yaşamayı tercih ediyordu. (Güzel, A. 2008).

Başkalarının kusurları ile meşgul olmayıp sürekli kendi nefsinin levmeden Ahmet Yesevî, günahlarından dolayı Hakk'ın kapısına nasıl varacağını hesabını yapıyordu. Kendini o kadar değersiz ve günahkâr kabul ediyordu ki cenazesinin arkasından taş atılmasını, ayaklarından tutulup sürüklenerek mezara götürülmesini, Hakk'a kulluk yapmadığı için tekmelenip dövülmesini dahi istiyordu. Bir yerde kendini şom ağızlılıkla suçluyor ve dağların taşların bile *amelinin olmadığını yüzüne vurduğunu* söylüyordu. Kendi kendine, "*Eğer sen âşuksan önce Hakk'ı tanı!*" diyerek kendini hırpalıyordu. (Yesevî, Divan-ı Hikmet)

Nefsine karşı bu ciddi iç murakabe ile yaşayan Yesevî, yetiştirdiği talebelerini başka şehirlere; Çin, Hint gibi ülkelere gönderiyordu. Sonra batıya yöneliyor, gelecekte Şeyh Edebali, Hacı Bayram, Yunus Emre, Mevlâna çiçekleri açacak tohumları büyük bir tevekkülle Anadolu'nun bağrına saçıyordu. Alperenler, kendilerinden asırlar sonra bir vefa timsali olarak kendi memleketlerine, Orta Asya insanına sahip çıkacak olan ahir zaman erlerinden (Hacı Ata misali) habersizce gidiyorlardı her şeylerini arkada bırakarak, birer yol evladı* olarak. Mansur Ata, Abdülmelik Ata, Süleyman Hâkim Ata, Muhammed Danişmend, Muhammed Buharî (Sarı Saltuk), Zengi Ata, Tac Ata gibi önemli isimler, bugünün sevdalıları gibi yürüyorlardı. Zaman içinde bu hâlelerden Kübreviyye, Mevleviyye, Bektaşîyye gibi insanların uzun süre müstakim yola götüren akımlar doğacaktı. (Bice, Pîr-i Türkistan)

Ahmet Yesevî Hazretleri, altmış üç yaşına geldiğinde

Ahmet Yesevî Hazretlerinin 63 yaşına geldiğinde çekildiği çilehanenin (hücresinin) yan tarafında bulunan; taleberine ders okuttuğu, namaz kılınan bölüm.

M. Fethullah Gülen Hocaefendi, Kur'an ve Sünnet rehberliğinde çıktığı yolda Ahmet Yesevî, Mevlâna, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Velî gibi toplumların kalbinde yer etmiş gönül insanlarını sık sık referans göstermiştir.

“Yazık, Hakk'ı bulamadım.” diyerek içindeki peygamber sevgisi ile yer altında yaşamaya karar verir. Çilehanesinin yapımı tamamlandıktan sonra talebelerini toplar ve “Ey gönül dostları, Allah'ın en sevgili kulu olan Peygamberimiz Muhammed Mustafa Hazretleri 63 yaşında bu dünyadan ayrıldı. Ben de şimdi 63 yaşındayım. Artık şu gördüğünüz çilehaneye çekilecek, ömrümün kalan günlerini bu hücrede tamamlayacağım.” der. Ne zaman kutlu adını ansa gözleri dolan Yesevî'nin peygamber sevgisi, gönülleri bir daha coşturmuştur. O, ruhunu Rahman'a teslim edinceye kadar talebe yetiştirmeye bu çilehanede devam eder.

Bu hâlini ucu yanık bir name gibi “Başım toprak, kendim toprak, cismim toprak/ Hakk'a kavuşur muyum diye ruhum müştak” hasret damlalarıyla hemhâl gönüllere gönderir.

Bu samimi murakabe insanı Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin sanki görüyormuş gibi hayal ekranı ile gözünün önünde canlandığı ölüm murakabesini şiirlerinde şöyle ifade ediyordu:

“Ey dostlarım ölsem ben, bilmem ki hâlim nice olur?/ Kabre girip yatsam ben bilmem ki hâlim nice olur?”

Yesi Yıldızı'nın dünyadaki vazifesi sona ermiş, artık ahiretteki sevdiklerine kavuşma zamanı gelmiştir:

Hak emrine cümle âlem halkı razı oldu / Hakikatli benderler daim razıdır dostlarım.

Kul Hâce Ahmet tutisi halvalanmakta uçmaya / Neylesin miskin ki o Hak hükmüdür dostlarım.

M. Fethullah Gülen Hocaefendi, Kur'an ve Sünnet rehberliğinde çıktığı yolda Ahmet Yesevî, Mevlâna, Yunus Emre ve Hacı Bektaş Velî gibi toplumların kalbinde yer etmiş gönül insanlarını sık sık referans göstermiştir. Hocaefendi, Ahmet Yesevî Hazretlerinin birer barış havarisi gibi donanımlı kametleri Anadolu'ya göndermesinden sitayişle bahsetmiştir. O, eğitim gönüllüleri olarak öncelikle Asya içlerine kadar gidilmesini Ahmet Yesevî'ye bir vefa borcu olarak görmüş ve onun çağlar aşan misyonunu hoşgörü ile özetlemiştir:

“Hoşgörü bizim dünyamızın yamaçlarının gülüdür, çiçeğidir. Biz onu asırlarca hep birlikte, el ele, gönül gönüle vererek temsil etmişiz. Ve inşallah kökünde böylesine bir hoşgörüğü barındıran bu millet ağacının, yenisinden hayat bulması sonucunda onu bir meyve hâlinde dışarıya çıkartacak ve hoşgörüğü bir kez daha tam anlamıyla temsil edecektir. Evet, Ahmet Yesevîler, Yunus Emreler, Mevlânalar, Hacı Bektaşlar bu düşüncenin zirvelerinde dolaşan, bizim dünyamızın insanlarıdır.” (Gülen, Hoşgörü ve Diyalog)

Kendi zamanlarında pek çok sıkıntıya rağmen seviden,

hoşgöründen ve vicdandan taviz vermeyen bu güzel insanları dillerinden düşürmeyen bazı kimseler, günümüzde onların yolunu takip eden gönüllülere olmadık iftiralar atmaktan geri durmuyorlar. Onların isimleri ile övünmeyi sevenler, yaptıklarını hayata taşımaya tahammül edemiyorlar. Demek Ahmet Yesevîler bu zamanda yaşasaydı ona da benzer iftiralar atacaklardı. Ancak unutulmamalıdır ki sevgi ve hoşgörü her zaman kazanmıştır.

* Oğuz boyundan gelen Ahmet Yesevî, Karahanlılar döneminde yaşamıştır.

* Yol Evladı: Ahmet Yesevî'nin talebeleri bir yerde ikamet etmedikleri için onlara bu nam verilmiştir. 🇹🇷

Kaynaklar

1. Gülen, M. F. (2011). Ümit Burcu, Nil Yayınları, s. 299.
2. Gülen, M. F. (2001). Hoşgörü ve Diyalog [Web sayfası]. Fethullah Gülen Web Sitesi. Erişim tarihi 23.08.2025, <https://fgulen.com/tr/hayati-tr/gorusleri/Fethullah-Gulen-Hosgoru-ve-Diyalog>.
3. Yesevî, A. (1994). Divan-ı Hikmet. İstanbul.
4. Yesevî, A. (2008). Fakr-nâme. Öncü Yayınları.
5. Bice, H. (2019). Pîr-i Türkistan. H Yayınları.
6. Güzel, A. (2008). Ahmed Yesevî'nin Fakr-nâme'si Üzerine Bir İnceleme. Öncü Yayınevi.

“O” VE SES

Bütün özellikleriyle sesi yaratan, hava zerrelere tarafından karıştırılmadan benzer enerji dalgalarını yayan ve bu sesi algılayıp değerlendirecek her canlıya uygun, kursuz işitme sistemini yaratan; ancak bütün bu olayları bilen ve hepsine sözü geçen Cenab-ı Hak olabilir.

Kalabalık bir toplantıda, iki kişinin konuşurken kullandığı birkaç Türkçe kelime hemen dikkatimi çekti. Herkesin İngilizce konuştuğu gürültülü ortamda tanıdık kelimeler nasıl kulağıma ulaşmış ve gayr-i ihtiyarî ilgimi çekmişti? Aklıma Bediüzzaman

Hazretlerinin yazdığı “Hüve Nüktesi” geldi: Üstad Hazretleri, *Lâ ilâhe illâ hû* ve *Kul-huvel-lahu*’daki “Hüve” (*Hû*) lafzının telaffuzuyla hava sayfasında hayalî, fikrî bir seyahat yapıyor.¹ Bilindiği üzere *Hüve* zamiri Arapçada “O” demek olup yukarıdaki âyet ve ezkârda Cenâb-ı Hakk’ı ifade ediyor.

Hüve’nin anahtar olmasıyla yapılan bu seyahatte havanın zerrelere *Hüve* sesini karıştırmayarak, intizamını bozmadan, şaşırmadan, hiç zaaf göstermeden âdeta küçücük lisan ve diller gibi birbirlerine söyleyerek mükemmel bir şekilde naklettiklerini ifade eder. Bu seyahat esnasında

Hüve'nin lafzında, havasında, bu sesin naklinde bir tevhid delili olduğunu vurgulayarak, Hüve lafzını Kur'an'ın, ehl-i zikrin niçin bu kadar çok tekrar ettiklerini ilme'l-yakın anladığını ifade eder.

Hüve Nüktesi'nde seslerin havada yayılması anlatılırken, öncelikle eğer bu olay tabiata, tesadüfe, sebeplere havale edilirse, hafif bir nefesle oluşan Hüve kelimesinin nakledilmesi için bile havanın basit bir atomunda bütün dünyadaki iletişim imkânları, radyo, telefon, internet vs. gibi sistemleri bilen, her dili anlayan, âdeta bir ilah gibi kabiliyet, ilim ve kudret olduğunu farz etmek gerektiği dile getiriliyor. Ancak havanın atomlarının Cenab-ı Hakk'ın emrindeki askerler gibi olduğunu düşünürsek, o zaman O'nun izni, kuvveti ve O'na dayanması ile bir anda şimşek süratinde Hüve'nin telaffuzu, havanın bu sesi nakletmesinin kolaylıkla gerçekleşebileceği ifade ediliyor.

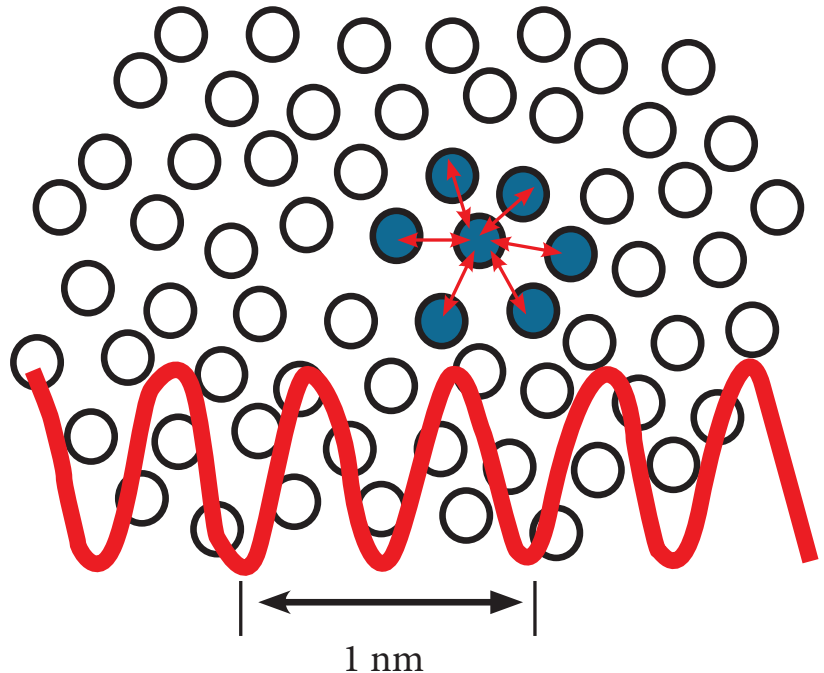
Burada vurgulanması gereken diğer bir husus, hava zerrecilerinin bu sesleri yayar-ken sesin özelliklerini kaybetmeden, âdeta kişiye özel bir şekilde yayılmasını sağlaması. Yani bu atomlar âdeta vazifelerinde o kadar mükemmel ki o sesin özelliğinden siz kimin konuştuğunu, sesin öfke, sevgi, şefkat veya hiddet ifade ettiğini anlayabiliyorsunuz. Bediüzzaman Hazretleri bu mekanizmayı anlatırken radyodan dinlediği Kur'an'ı örnek vererek, mesela *Elhamdülillah* gibi bir kelimeyi, hiç değiştirmeden okuyucunun şivesini, ses tonunu hiç bozmadan

kulağımıza kadar getiren bir avuç hava zerresinin, eğer Cenab-ı Hakk'a verilmezse bütün hafızların şivelerini, ses özelliklerini bilecek bir ilim sahibi olması gerektiğini dile getirir.²

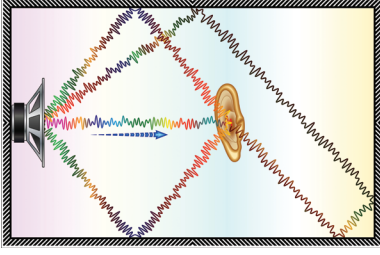
Seslerin havanın atomlarıyla mükemmel nakledilmesinin yanında önemli bir husus, insana hemcinsleriyle iletişim kurabilecek, konuşma kabiliyeti verilmesidir. Ses, insanın gırtlak kısmında yer alan ses tellerinde üretilir. Ses kutusu olarak da isimlendirilen gırtlaktaki küçük kaslar ve akciğerlerden dışarıya itilen havanın oluşturduğu basınçla tıpkı bir kemanın telleri gibi gerilmiş ses telleri açılıp kapanarak titreşirler ve ses dalgaları oluştururlar. Sesin perdesi ve diğer özellikleri, ses tellerinin gerginliği, uzunluğu, kalınlığı, kütlesi ve esnekliğine bağlı olan titreşim frekansı ile otomatik bir sistemle kont-

rol edilir. İnsanın ruh hâlini, üzüntü veya sevinç gibi durumlarını ses telleri beyinden gelen sinyallerle aynen yansıtır. Sesin şiddeti ise yutakta oluşan basınç ve ses telinin genliğine bağlıdır. Üretilen ses daha sonra yutak, ağız, burun boşluğu, kafa kemikleri ve kemik boşluklarından ilave olan tınılarla daha da renklendirilir, filtrelenir ve parmak izi gibi şahsa ait ses meydana getirilir.

Aslında mekanik dalgalar hâlinde titreşimle ortaya çıkan ses, havadaki gazlara ait moleküllerin birbiriyle çarpışması ve enerji aktarımı şeklinde yayılır. Sıvı ve katılar, havadan daha yoğun ve molekülleri birbirine çok yakın olduğu için bu ortamlarda ses daha hızlı yayılır. Sesin havadaki hızı, 20 °C'de, 343 m/s iken, suda 1500 m/s, çelikte ise 5000 m/s'ye çıkar.³

Bir molekülün titreşimi iletimi ve dalga boyu şekillenmesi

Hüve nüktesiyle anlatılan sesin naklinin diğer tamamlayıcı unsuru insanın sesleri algılaması ve işitmesidir. Allah (celle celâluhu) hayvanlarda ve insanda çok farklı yapılarda işitme cihazları yaratmasaydı, seslerin yayılmasının bir mânâsı olmayacaktı. İnsanlar, birçok hayvandan farklı olarak ancak 20-20.000 hertz arası frekanstaki sesleri duyabiliyor. Öncelikle kulak kepçesi, sesi toplayarak dış kulak yoluna iletir. Kulak zarı bir davulun gerilmiş zarı gibi çalışarak gelen ses dalgaları ile titreşir ve titreşimleri orta kulağa iletir. Orta kulaktaki küçük kemikçikler (çekiç, örs ve üzengi) birbirine manivela şeklinde ve mükemmel bir açıyla eklemlenmiş olup, zardan gelen zayıf titreşimleri yükseltir ve iç kulaktaki *kokleanın* oval penceresine iletir. İç kulaktaki koklea, salyangoz şeklinde, içi sıvı dolu spiral bir yapıdır. Oval penceredeki titreşimler, *kokleadaki* sıvıda basınç dalgaları oluşturur. Bu sıvıdaki titreşimler, iç kulağın

salyangoz şekline benzeyen kısmındaki, mükemmel bir transformatör gibi çalıştırılan birkaç milimetrelilik Corti organı adı verilen yapının üzerindeki duyu hücrelerini uyarır ve burada sesin mekanik titreşimi elektrokimyevî sinyaller olarak sinir uyarılarına dönüştürülür. Bu sinyaller hızla beyne ulaştığında ses olarak algılanır. Beynin şakak (temporal) bölgesine yerleştirilmiş işitme merkezinde, sesin perdesi, şiddeti ve konumu çözümlenerek algılanır.⁴⁻⁵

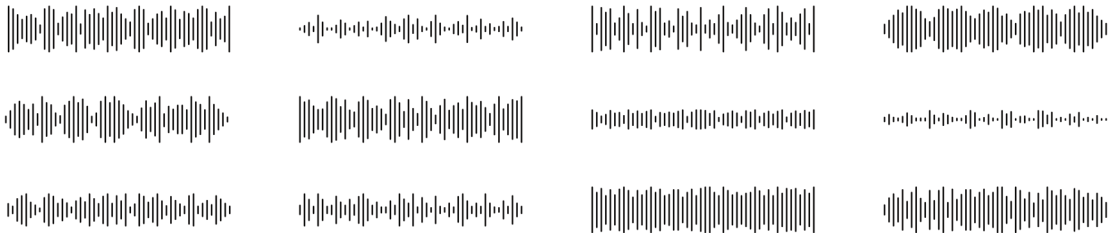
Bildiğimiz gibi gökkuşağı, beyaz ışığın su damlaları gibi ayrıştırıcı bir ortama girmesi sonucu oluşuyor ve ışığın temel bileşenlerini görülür hâle getiriyor. Aslında ses dalgaları için de çok bilinmese de aynı durum söz konusu, çünkü ses dalgaları farklı yönlerde ve farklı frekanslarda titreşimlerden oluşur. Bu ses dalgalarının ışık tayfları gibi spektral bileşenlerine ayrışması ancak belirli ortamlarda oluşur. Son yıllarda, değişik araştırmalarda sesin de ışığın gökkuşağında olduğu gibi bileşenlerine ayrıştırılmaya çalışıldığı ve ilerlemeler kaydedildiği görülmüştür.⁶ İnsan işitme sistemi ise kulak kepçesinden başlayarak sesleri perde, şiddet ve tınısına göre, âdeta bir prizma renklerin ayrıldığı gibi ayrıştırarak ta-

nımaktadır. Böylece seslere bir mânâ verilir; tanıdık bir ses mi yabancı mı olduğu anlaşılır. Bunun yanında insan beyin-işitme sistemi sesi çok iyi lokalize edebilme kabiliyetine sahip kılınmış olup bu konuda baykuşlara rakip olabilecek özelliklerinden bahsedilebilir.

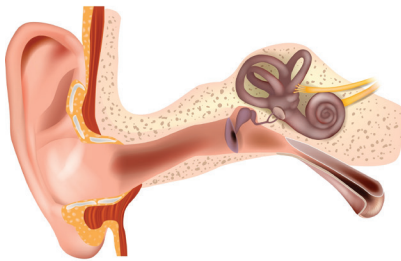
Beynimizin son araştırmalarla ortaya çıkarılan önemli bir özelliği de konuşma ile şarkı-müzik seslerinin beyin farklı bölgelerinde farklı işlemlere tabi tutuluyor olmasıdır.⁷ Beynimizin Kur'an, zikir gibi sesli uyarılara nasıl cevap verdiği konusunda elimizde yeterince ilmî veri olmamasına rağmen pratikte, ta Râzî, Fârâbî dönemlerinden başlayarak özellikle Selçuklu ve Osmanlı (Edirne'de II. Bayezid külliyesinde) döneminde müziğin, belirli makamların ve su sesinin hastalıkların tedavisinde kullanıldığını biliyoruz.

Bediüzzaman ayrıca ilginç olarak havaya ait unsurların ses, ısı ve elektrik gibi enerjilerin nakli yanında, cazibe ve

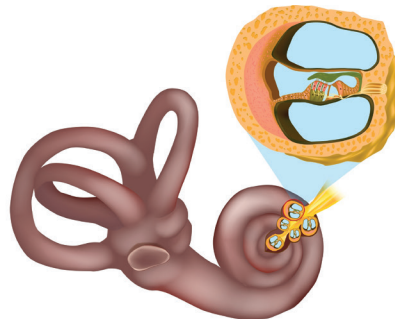

Çeşitli seslere ait titreşimlerin frekans desenleri

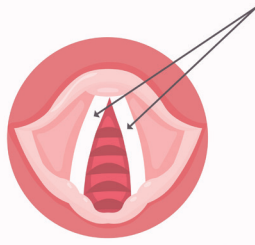
dâfia gibi latifelerin de naklini şaşırmayarak sağladığını ifade etmektedir. Kütleler arası çekim dalgaları (cazibe-dâfia veya gravitational waves) kara deliklerin çarpışması veya yıldız patlaması gibi şiddetli kozmik olaylar neticesinde meydana gelir. Einstein, ilk olarak 1916 yılında genel izafiyet (*relativity*) teorisinin bir parçası olarak uzay ve zaman kumaşındaki bu dalgalanmaların varlığını tahmin etmiş, ancak tespit edilmelelerinin imkânsız olduğunu ifade ederek hesaplamalarında dikkate almamıştır. Sonraki yıllarda bu dalgaların tespiti için cihazlar geliştirilmiş, fakat dalgalarla kayan maddenin atomun çekirdeğinden bile binlerce kat daha küçük olmasından dolayı bu dalgaların tespitinden ümitlerini kesmişlerdi. Ancak Alman-Amerikan fizikçi Rainer Weiss, 1972 yılında geliştirdiği lazer interferometre cihazıyla, ilk olarak 2015'te direkt olarak bu çekim dalgalarının varlığını tespit ederek, 2017 yılında Nobel Fizik ödülünü kazandı.⁸ Fizikçi olmamasına rağmen Bediüzzaman Hazretlerinin yıllar önce hava atomlarının itme ve çekme kuvvelerini şaşırmayarak nakletmesinden bahsetmesi de oldukça dikkat çekicidir.

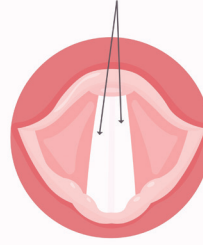
Dış kulaktan orta kulağa ve iç kulağa doğru. Salyangoz ve içindeki Corti organı.

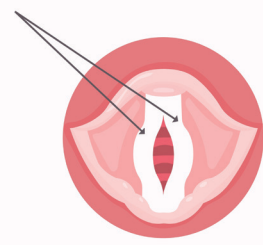
SES TELLERİ

Ses çıkmazken

Konuşurken

Mırıltı
(Fısıltılı ses)

Risâle-i Nur'daki Hüve Nüktesi bahsinde ayrıca havanın ses nakli yanında insanların ve hayvanların teneffüsü, oksijen soluması, yanma gibi birçok hayatî, kimyevî olayın devamı ve bitkilerin tozlaşmayla üremesi, yayılması, rüzgâr olarak bulutların taşınmasındaki rolünü hatırlatarak; şuursuz hava atomlarının, bu kadar intizamla işleminin havanın emir ve irade-i ilâhiyenin bir arşı olduğunu ispat ettiğini dile getirir.

Said Nursî Hazretleri Hüve nüktesiyle ortaya konulan tevhid sırrının kat'i bir surette mutlak inkârın belini kırdığını, vesvese ve şüpheye mahal bırakmadığını ve gizli dinsizlerin kendisine zulümlerinin bu nükteye binaen olduğunu dile getirmektedir.⁹ Evet, bütün özellikleriyle sesi yaratan, hava zerrelere tara-

fından karıştırılmadan benzer enerji dalgalarını yayan ve bu sesi algılayıp değerlendirecek her canlıya uygun, kusursuz işitme sistemini yaratan; ancak bütün bu olayları bilen ve hepsine sözü geçen Cenab-ı Hak olabilir. "Kâinatı halk edemeyen, bir zerreyi halk edemez. Bir zerreyi halk edip muntazam vazifeleri ile çalıştıran, yalnız kâinatı halk eden Zat olabilir." ❏

Kaynaklar

1. Bediüzzaman Said Nursi. Sözler, 13. Söz, Hüve Nüktesi, s. 208, Süreyya Yay., İst. 2016.
2. Nursi. Emirdağ Lahikası- 2, s. 399, Süreyya Yay., İst. 2016.
3. <https://www3.nasa.gov/specials/Quesst/science-of-sound.html>
4. Yost, W.A. (2013): Fundamentals of Hearing: An Introduction (6th ed.). Academic Press.
5. Purves, D., Augustine, G.J., Fitzpatrick, D., et al. (2021): Neuroscience (7th ed.). Oxford University Press. (Auditory system chapter).
6. Christiansen, R.E., et al. (2025): Morphogenesis of sound creates acoustic rainbows. Sci. Adv.
7. Harris, I., et al. (2023): Is song processing distinct and special in the auditory cortex. Nat. Rev. Neurosci.
8. Bruce A. (2025): Rainer Weiss obituary. Nature. <https://www.nature.com/articles/d41586-025-02816-z>
9. Nursi. Emirdağ Lahikası- 2, s. 398, Süreyya Yay., İst. 2016.

Bir Ömür Visal Kovalayan İnsan

Yusuf BEKMEZCİ

Hizmetin ilk yıllarından itibaren bir ırgat gibi çalışmanın yanında bir de malî olarak, cömertçe infakta bulundular. Özellikle Yusuf Ağabey, onlardan biri olup boyunduruğu omuzlamaya söz verdiği ilk günden itibaren yaptığı cömertliklerle yüz binlere misal teşkil etti.

Bir gün birisi kendisine şöyle bir soru sorar: “Abi, Hocaefendi’den ayrılıp Kazakistan’a gitmek sizin için zor olmadı mı? Dakikalarca ağladıktan sonra dudaklarından şu cümleler dökülür: “Hocaefendi bana Kazakistan’a gitmemi söylemişti. Ben de işlerimi ayarlayıp gidecektim. Bir akşam sohbet ederken bana dedi ki: ‘Ne zaman gideceksiniz?’ Ben de: ‘Bir haftaya efendim.’ dedim. ‘Geç olur.’ dedi. ‘Birkaç güne efendim.’ dedim. ‘Geç olur.’ dedi. ‘Yarın gidiyorum efendim.’ dedim ve müsaade istedim... Hüzünle

karışık bir tebessümle ayağa kalktı, beni kapıya kadar uğurladı ve dedi ki: 'Fırak olmadan visal olmaz.'"¹

Bu ifadeler, Hizmetin Yusuf Ağabeyi olarak bilinen Yusuf Bekmezci'ye aittir. İzmir'de okurken tanıdığım bu insan, ilk günlerden itibaren Hocaefendi'ye omuz verenlerden biriydi.

Doğumu, Eğitimi ve Hocaefendi ile Tanışması

Yusuf Bekmezci, 1939'da Konya/Beyşehir/Üzümlü nahiyesinde doğmuştu. İlkokul sonrası 1951'de İzmir'e geldi. İlk başlarda tuhafiye, mutfak malzemeleri işleriyle meşgul olmuşsa da daha sonra Kemeraltı'nın meşhur Leblebici Hanı'nda züccaciye işi yaptı.

O yıllarda Yaşar Tunagür Hoca'nın vaazlarından çok istifade eden bu insan, bir müddet sonra onun tayini Ankara'ya çıkınca "Hocam, buraları kime bırakıyorsunuz?" der. O da "İleride yerime öyle birini göndereceğim ki beni aramayacaksınız bile."² der.

İki hafta sonra hem yaşça çok genç hem de sakalı olmayan bir hoca gelir. Gelen, yaşı henüz 27 olan Fethullah Gülen Hocaefendi'dir. Onu ilk gördüklerinde tüm cami cemaati gibi Yusuf Ağabey de şaşırır ki o şaşkınlığını şöyle ifade eder: "Hoca deyince yaşı başı, sakalı olan kişiler akla gelirdi. Bilgisi ve manevî ufkunun yanında karşımızda gencecik bir hoca vardı. O dönem hem esnafım hem de İmam-Hatibe Öğrenci Yetiştirme Derneği mütevelli heyetindeyim. Kendimle aynı yaşta birinin hem yaşantısı hem de dini anlatma tarzı bende çok büyük bir tesir oluşturdu."³

Hocaefendi'nin İzmir'e geldiği yıllarda sağ sol kavgası had safhadadır. O dönem devletin görevlisi gibi kendini lanse eden biri Yusuf Ağabey'e, "Evladım sen vatanperver birisin. Bu solcular ülkeyi karıştırıyorlar. Sivillerin bunları engellemesi lazım. Sizleri eğitip bu hizmette istihdam etmek istiyoruz." der. Eğitim sonrası onu 40 kişilik bir ekibin başına koyar. Vazifeleri, sol düşünce

adına bir araya gelenleri biraz dinledikten sonra dağıtmaktır. Gene böyle bir günde Hocaefendi'yle karşılaşır. Hocaefendi ona: "Burada ne işin var?" diye sorar. O da "Bunlarla dövüşmeye geldik." der. Hocaefendi, "Hayır, sen dövüşmüyorsun; dövüştürülüyorsun." der. O, "Yok öyle değil." dese de Hocaefendi, "Peki sen bu insanlarla konuşup, dertlerini dinledin mi? Hiç tanımadığın bu insanlardan ne istiyorsun? Demek ki birileri sizi kendi hesabına kullanıyor..."⁴ der. Bu konuşmadan sonra meseleyi anlayan Yusuf Ağabey bir daha bu hataya düşmez.

Hocaefendi, onların bu enerjisini dine hizmete kanallı eder. Bir gün, "Bu şehrin gençleri nereye gidiyorlar?" diye sorar. O da "Kahveye ve sinemalara..." cevabını verince Hocaefendi, "O zaman biz de kahvelere gidelim ve oralarında bir şeyler anlatalım..." der. Bu teklife o, "Millet, hocanın kahvede ne işi var demez mi?" deyince Hocaefendi, "Milletin dediğini nazara alıyoruz da Allah ne der, diye düşünmeyecek miyiz?"⁵ der. Bu konuşmadan sonra Bornova civarında bir kahveciyle anlaşılır ve böylece ilk kahve sohbetleri başlar. Bundan sonra meseleye sahip çıkanların sayısı gittikçe artar.

"Ben Varım Hocam!"

Derken 12 Mart Muhtırası olur ve Hocaefendi tutuklanır. Tahliye edildiğinde, tanıdığı bazı kimselerin, "Artık bizi bu işlere karıştıрма!" dediğini görünce de çok üzülür.

Buna rağmen Hocaefendi vazgeçmez ve tanıdığı birkaç kişiyi bir araya getirerek in-

sanların geri çekilmelerinin kendisine ne kadar ızdırap verdiğini anlatır. Bir aralık, gözyaşları içinde: "Boyunduruğu yerde mi bırakacaksınız, bu işe sahip çıkmayacak mısınız?" deyince Yusuf Ağabey, elini göğsüne vurarak: "Ben varım hocam!" der. Onun bu sözü için Hocaefendi bir sohbetinde: "Onu ve o günü hiç unutamam. Bu sözünü, ahirette şahitlik yapma hakkı verilerse, avazım çıktığına ifade edeceğim."⁶ der.

Hocaefendi'ye Her Daim "Peki" Diyebilmek

Yusuf Ağabey'in Hocaefendi'ye her daim "peki" dediğini, Van'da çalıştığı dönemde, bir düzine insanla İzmir'de kendisini ziyaretimiz sırasında bizzat dinlediğim bir hatırayla anlatayım:

Malumunuz Üstad Bediüzzaman, 1900'lerin başında Van'da bir üniversite hayal eder. Fakat, onun bu hayali değişik mânilere takılır ve hayata geçirilemez. İşte bu hayalin gerçekleşmesi için 1980'lerin sonuna doğru Van'da bir arazi aranır ve belediye imar işlerinden anlayan biri vesilesiyle uygun bir arsa bulunur. Sahipleriyle görüşülerek mesele kendilerine anlatılır. Arazi sahibi o günlerde gördüğü bir rüyada, gökten arsanın üzerine bir nurun indiğini hatırlar ve bu teklifi hemen kabul eder. Ancak arazinin İzmir'deki vakfın üzerine devri biraz gecikir.

O arada bu işe vesile olan şahıs, Hocaefendi'ye ulaşarak; "Bazı dedikoduların arazi sahiplerini caydırabileceğini, buna fırsat verilmeden tapunun devrinin hemen yapılması

gerektiğini" söyler. Hocaefendi de bir akşam vakti; "Bu işi madem siz halletmediniz, ben gidip halledeyim." deyince Yusuf Ağabey, "Siz gidemezsiniz, buna müsaade edemeyiz." der. Bunun üzerine Hocaefendi, "O zaman kalkın, hemen gidin." der. O, "Efendim, sabah gitsek" deyince Hocaefendi, "Hayır şimdi gitmelisiniz." der. Bunun üzerine, "Peki efendim." deyip bir araçla yola çıkarlar. Ancak Afyon'dan sonra aracın radyatörü su eksiltmeye başlayınca plastik bir bidonla su takviye ederek sabahleyin Ankara'ya ulaşırlar. Arabayı sanayide birine bırakarak, "Kardeşim biz akşama döneceğiz; saat kaç olursa olsun dükkânı kapatma ve bizi bekle." derler. Ardından havaalanına ulaştıklarında son yolcular olarak uçağa binerler.

Van'a vardıklarında cuma vaktidir ve tapu memuru cuma sonrası gelmelerini söyler. Öğleden sonra işlemler bitince yine son dakika uçağa yetişirler ve Ankara'da ustanın ücretini ödeyerek İzmir'e dönerler. Sabah namazında Hocaefendi'nin olduğu mekâna geldiklerinde Hocaefendi "Siz daha gitmediniz mi?" diye sorar. Onlar da "Gittik, tapuyu aldık, geri geldik efendim." derler.

Evet, o ve onunla beraber olan İzmir esnafı bu davaya ilk günden itibaren sahip çıkmakla kalmaz, tarihte eşi çok az görülmüş bir hizmete vesile olurlar. Hatta denebilir ki o işin felsefesini bilmedikleri hâlde senelerce kendilerinden istenen her işe koşar ve en küçük görülen hizmetlere bile: "Bundan ne çıkar!" de-

mezler. Kimi zaman bir derenin kenarına kurulan bir çadırda, bazen de bir tahta kulübede bir araya gelirler; aşkla, şevkle, ümit ve sabırla hizmet kozasını örerler. Yalnızca bir ev açabildikleri dönemde, “Gelecek adına bu ne ifade eder?” demezler. Bir gün “Yurt yapalım.” dendiğinde itiraz etmeksizin meseleye sahip çıkarlar. Bir başka gün okul açma ihtiyacı hasıl olunca da “Gücümüz yetmez!” demeyi akıllarına bile getirmeden Allah’ın rızasına matuf, teklif edilen her işe koşarlar.

Cömertliği

Bu insanlar, Hizmetin ilk yıllarından itibaren bir ırgat gibi çalışmanın yanında bir de malî olarak, cömertçe infakta bulundular. Özellikle Yusuf Ağabey, onlardan biri olup boyunduruğu omuzlamaya söz verdiği ilk günden itibaren yaptığı cömertliklerle yüz binlere misal teşkil etti.

İşte, onun Hz. Osman’ı (radiyallâhu anh) hatırlatan bir cömertlik hikâyesi. Samanyolu TV’nin kurulmasının hemen

akabinde 5 Nisan kararları açıklanır ve Türk lirası yüzde 38 devalüe olur. Bunun sonucu STV’nin uydusu için dolar bazında çok ciddi bir açık oluşur. Bu maksatla İzmir, İstanbul ve Ankara’nın önde gelen esnafları bir araya gelirler. Herkes kendi çapında bir rakam söylerken İzmir adına ayağa kalkan Yusuf Ağabey, “Bir dakika!” dedikten sonra koridora yönelir. Sonra omuzunda bir torbayla tıpkı Hz. Osman (radiyallâhu anh) gibi İzmir bölgesindeki bacılarımızdan toparlanan bilezik, küpe vs. gibi takılardan oluşan 25 kg civarındaki altını Hocaefendi’ye takdim eder. Onun bu tavrı orada bulunan herkesi duygulandırır ve böylece mevcut borç açığı kapatılır.⁷

Kazakistan Yılları

1989’da Sovyetler dağılınca Hocaefendi, o coğrafyada bulunan insanımıza ulaşma derdiyle sabahlara kadar uyuyamaz. İzmir ve İstanbul merkezli o dönem yaptığı vaazlarda Hizmet insanını göz yaşlarıyla bu coğrafya-

ya yönlendirir. İzmir’deki bir vaazında da o ülkelerin 70 yıl sonra bile Kur’an’a karşı olan şevkini anlatırken bayılır. Her zaman olduğu gibi kürsünün dibinde bulunan Yusuf Ağabey, o gün de Hocaefendi’yi ilk sırtlayan insan olur.

O gün itibarıyla Kazakistan’da açılacak okullar ağırlıklı olarak İzmir bölgesine verilir. Bu yükü kaldırmak ve lojistik desteği sağlamak maksadıyla Yusuf Ağabey, 1991’de Kazakistan’a dört kişiyle ilk gidenlerden olur. Kendisi bu dörtlüyü tarif ederken, “Biz

Vefatının ardından Hocaefendi'nin yayınlattığı taziye mesajındaki şu cümleler onun büyüklüğünü anlatmaya yetecektir: *"Tanıdığım günden beri vefasına, sadakatine, samimiyetine, hizmet aşkına, ihlâsına, hasbîlik ve fedakârlığına şahit olduğum aziz kardeşim, yürüdüğü yoldan milim sapmadan istikametini hep korudu."* Mekânı cennet, makamı âli olsun. Âmin.

dört cahildik."⁸ diyor. Orada ilk olarak "Okul açmak istiyoruz." şeklinde Eğitim Bakanlığına müracaat ederler. Ancak Kazaklar için bu beklenmedik bir teklif olur ve onay vermezler. Bu engeli aşabilmek için ağırlıklı eğitimcilerden oluşan bir heyet ülkemize getirilir. Bundan sonra Kazakların bakışı değişir ve yeni okullar açılmaya başlanır. Yusuf Ağabey ise asıl işine yönelerek makarna ve bisküvi fabrikaları kurar. Fabrikaların açılışını da dönemin Kazakistan Cumhurbaşkanı yapar.

Yaklaşık 15 yıl kaldıktan sonra Yusuf Ağabey, tekrar İzmir'e döner ve yılların tecrübesini gelen misafirlerle paylaşır. Zira yıllardır yetiştirdikleri fidanlar meyveye durmuştur. Artık bu fidanların gölgesinde cuma yamaçlarını beklediği günlerdir. İşte o günlerde kırk haramiler, bütün bu bahçeleri talan etme bahanesiyle o ve onun gibi bahçıvanların tamamını Karakuşî hâkimler eliyle, "Silahlı terör örgütü yöneticiliği"⁹ ile suçlarlar.

Zulüm Yılları ve Vefatı

Sahabe-misal bu insan da

kendisine isnad edilen bu suçlamayla 17 yıl 4 aya mahkûm edilir. Maalesef birçokları gibi 80'i aşkın yaşına ve Alzheimer başta olmak üzere birçok rahatsızlığına rağmen ömrünün son günlerini zindanda geçirir. Hapisteyken tam 12 kez hastaneye, 3 kez de mahkemeye götürülür. Yaşı başı yapılan bunca zulmü kaldıramadığı için 4 Ocak 2022'den itibaren bilinci kapalı şekilde yoğun bakımda tutulur. Adli Tıp'ın 3 aylık infaz ertelemesine rağmen, Karakuşî hâkimler, tahliye yerine hastanede infazına hükmeder ve yanına da hiç kimseyi almazlar. Maalesef Yusuf Ağabey, bu şekilde 20.02.2022 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşur.

Vefatının ardından Hocaefendi'nin yayınlattığı taziye mesajındaki şu cümleler onun büyüklüğünü anlatmaya yetecektir: *"Tanıdığım günden beri vefasına, sadakatine, samimiyetine, hizmet aşkına, ihlâsına, hasbîlik ve fedakârlığına şahit olduğum aziz kardeşim, yürüdüğü yoldan milim sapmadan istikametini hep korudu."*

Mekânı cennet, makamı âli olsun. Âmin. 🇹🇷

Kaynaklar

1. Cemil Tokpınar, "Yaşatmak idealiyle yaşayan adam: Yusuf Bekmezci" TR724, 22 Şubat 2022. Erişim tarihi: 29 Ekim 2025.
2. Yusuf Bekmezci Ağabey'in Anısına - Geçmişten İzler 1. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=SuJP-KVZ0ko>, erişim tarihi: 29 Ekim 2025.
3. Yusuf Bekmezci Ağabey'in Anısına - Geçmişten İzler 1. Bölüm.
4. Abdullah Aymaz, "Hizmetin Geleşip İnkişaf Etmesi" Samanyolu Haber, 13 Aralık 2022. Erişim tarihi: 29 Ekim 2025.
5. Yusuf Bekmezci Ağabey'in Anısına - Geçmişten İzler 1. Bölüm, 24. dk.
6. <https://www.tr724.com/ya-satmak-idealiyle-yasayan-adam-yusuf-bekmezci/> erişim tarihi: 29 Ekim 2025.
7. Kurucan, "Hatırdan Satıra-2" Süreyya Yay., 2023.
8. Yusuf Bekmezci Ağabey'in Anısına - Geçmişten İzler, 3. Bölüm, 5. dk. <https://www.youtube.com/watch?v=MCZ-NVK33V2Y>, erişim tarihi: 29 Ekim 2025.
9. <https://hizmetten.com/82-yasindaki-yusuf-bekmezciye-17-yil-4-ay-hapis-cezasi/>, erişim tarihi: 29 Ekim 2025.

OLUVER

Ben bir damla, bir nokta
Sen deryasın Sevgili,
Gönülleri hoplatan heyecansın Sevgili!
Yıldızlardan bakınca şu karanlık dünyaya
Hayata hayat katan, nur saçansın Sevgili.

Yürürken yaya çölde, çarığın delinirse
Ben iğne iplik, tamir için yaman olayım.
Salıp naçiz vücudum deryalara Sevgili!
Ben sana kayık, sandal, ben sana can olayım.
Bedenim düşerse bir gün hâlsizce yatağa
Sen bana ekmek-su, damarımda kan oluver!
Üşürsen soğukta ben senin hırkan olayım.
Elbisende bir parça; düğmen, yakan olayım.
Geminin kaptanı Sen, bense tayfan olayım.
Sen ruhuma inşirah, ufkuma gün oluver!
Benliğimi eritip sende umman olayım.

Yağmur ol yağ üstüme, ben ıslanan olayım;
Taş isem bari yoluna döşenen olayım.
Hasta gönlüme nazar eyle, derman oluver!
Senin aşkınla yanıp ben tutuşan olayım.
Sonunda küle dönüp ben kurtulan olayım;
Canlar sana fedadır, sana kurban olayım!
Gecemize aydınlık emr ü ferman oluver.

Mehmet Remzi

caglayandergisi.com

İnci Işık

caglayandergisi.com

Kaynaklar

- 1, 2, 4. Plastic Soup Foundation. *Do Clothes Make Us Sick? Fashion, Fibers and Human Health*. Amsterdam: Plastic Soup Foundation, 2022. p. 5.
3. Stapleton, P.A., 2021. "Microplastic and nanoplastic transfer, accumulation, and toxicity in humans." *Current Opinion in Toxicology* 28: p. 62.
5. Pauly, J.L., S.J. Stegmeier, H.A. Allaart, R.T. Cheney, P.J. Zhang, A.G. Mayer, and R.J. Streck, 1998. "Inhaled cellulosic and plastic fibers found in human lung tissue." *Cancer Epidemiology Biomarkers and Prevention* 7(5): p. 419.

Her yıl dünya genelinde yaklaşık 100 milyar giysi üretilmekte, bunların üçte ikisinden fazlası polyester, akrilik ve naylon gibi plastik kökenli liflerden oluşmaktadır.¹ Bu sentetik lifler üretilirken, kullanımları sırasında veya yıkanıldığında, soluduğumuz havaya, içtiğimiz suya ve tükettiğimiz gıdalara mikroplastik lifler salınmaktadır. Kur'an-ı Kerim'de, "Sizi sıcaktan ve soğuktan koruyacak elbiseler var etti." (Nahl, 16/81) buyrulurken elbisenin, Allah'ın rahmet ve hikmetinin bir tecellisi olduğu hatırlatılır. Ancak günümüzde bu ilahî nimet, insanın elinde ciddi bir çevresel ve biyolojik tehlikenin kaynağı hâline gelmiştir. Tek bir polyester giysinin yıkanmasıyla dahi yaklaşık 700.000 mikroplastik lif tabiata karışmakta²; bu lifler su, hava ve gıda yoluyla yeniden insana ulaşmaktadır.

Bilimsel araştırmalar, solunan veya yutulan mikroplastiklerin akciğer, karaciğer, böbrek, kalp ve beyin dokularına kadar ulaşabildiğini, hatta nanoplastik parçacıkların fetüse (ana rahminde gelişim safhasındaki cenine) kadar geçebildiğini göstermektedir.³

Solunum yoluyla vücuda giren liflerin akciğer dokusuna derinlemesine nüfuz ettiği belirlenmiştir. Bağışıklık sisteminin "büyük yiyecekler" olarak bilinen makrofaj hücreleri, bakterileri yok edebilse de plastik lifleri parçalayamaz. Dokularda biriken bu lifler, kronik inflamasyona yol açmakta ve bu durum kanser, kalp hastalıkları, astım ve diyabet gibi birçok ciddi hastalığın temel sebeplerinden biri olarak görülmektedir.⁴

Nitekim yapılan çalışmalarda, farklı türde akciğer kanseri olan hastalardan alınan akciğer dokularının %97'sinde hem selülozik hem de plastik mikrolifler bulunmuştur.⁵ Bu sonuç mikroplastiklerin insan sağlığı üzerindeki etkilerini açıkça ortaya koymakta ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan emanet düsturu-nu hatırlatmaktadır.

İnsan yaratılırken kendisine ih-san edilmiş bu mükemmel vücudu korumakla mükelleftir. Bu yüzden yediklerine nasıl dikkat ediyorsa, giydiklerine de aynı özeni göstermeli; sıhhati için uygun olan yün, pamuk ve keten gibi doğal lifleri tercih etmelidir.

Giydiklerimiz Bizi Hasta Edebilir mi?

Zeynep Selma Güney
caglayandergisi.com

Kaynaklar

NASA. (t.y.). *International Space Station*. <https://www.nasa.gov/international-space-station/> Erişim tarihi: 25 Ekim 2025.

Yıldırım, S. (2013). *Kur'ân-ı Hakîm ve Açıklamalı Meali*. İstanbul: Define Yayınları, s. 74.

Uİ, Allah'ın varlığına ve isimlerine işaret eden fizik, kimya, biyoloji ve astronomi gibi bilimler için düşük yerçekimi ortamı sağlayan bir laboratuvar ve gözlemevi görevi görür; aynı zamanda bugünün çocuklarını yarının liderleri ve uzay kaşifleri olarak yetiştirir.

Bu laboratuvarda elde edilen keşifler sağlık, sosyoekonomik ve çevre ile ilgili alanlarda ilerlemelere katkı sağlar. Bu teknolojiler, insanın aklının ve merakının, Allah'ın kâinata yerleştiği sırları çözme gayretinin birer yansımasıdır. İnsanoğlunun siyasi hedeflerini bir kenara koyarak farklılıklarını insanlığa hizmet için birleştirmesi önemlidir. Sadece teknolojik bir başarı olmayan Uİ aynı zamanda insanî bir başarı olarak tanımlanır. Bugün itibarıyla yaklaşık 110 milyar dolarlık maliyetle yürütülen bu dev proje, kuruluşundan bu yana 26 farklı ülkeden 280'i aşkın astronotun ziyaretine ev sahipliği yapmıştır.

Allah (celle celâluhu) Kur'ân-ı Kerîm'de, göklerin ve yerin yaratılışında pek çok hikmetin gizli olduğunu bildirir. İnsanoğlunun göğe yönelen bu arayışı, aslında Kur'an'ın asırlardır hatırlattığı bir hakikatin yansımasıdır. "Onlar ki Allah'ı gâh ayakta divan durarak, gâh oturarak, gâh yanları üzere zikreder, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünürler ve derler ki: "Ey Yüce Rabbimiz! Sen bunları gayesiz, boşuna yaratmadın. Seni bu gibi noksanlardan tenzih ederiz. Sen bizi o ateş azabından koru!" (Âl-i İmrân, 3/191)

Yeryüzünde her bir devlet din, dil, ırk, kültür, coğrafi şartlar ve tarihî süreçler gibi faktörlere göre sınırlarını çizer. Bu devletler yeryüzüne tespih taneleri gibi dağılmıştır. Karasında insanlığın ayrıldığı bu dünyanın semasında ise devletler birleşmiştir. Bu birleşme noktası *Uluslararası Uzay İstasyonu* (Uİ) olarak adlandırılır.

1984'te Amerika'nın ortaya attığı fikir, 1998'de Rusya, Japonya, Avrupa ve Kanada'nın da katılımıyla gerçekleşmiştir. Uİ, insanlığın bugüne kadarki en büyük ve en uzun ömürlü uzay istasyonudur. Yerden 400 km yükseklikte bulunan istasyon, bir dakikada yaklaşık 460 km hızla hareket eder. Dünyadan çıplak gözle görülebilen bu istasyon, yerkürenin etrafında günde yaklaşık 16 tur atmaktadır.

Gökyüzündeki Laboratuvar

İçindekiler

Aralık | December | No: 105 | 2025

2

MABET

M. Fethullah Gülen

10

OKUMA KAMPLARINDAKİ
BÜYÜK VÂRİDAT

Dr. İsmail Büyükecebi

13

MUSALLA TAŞINDA
YATAN ADAM

Hatice Özçelik

24

SON GÜZELLER GEÇİDİ

Seyid Nurfethi Erkal

26

SAFÂ

M. Fethullah Gülen

28

REHBERLİĞİN DÜNYAYA
AÇILAN KAPISI:
WERTVOLLE SCHULEN

Dr. Mehmet E. Altın

33

AHMET YESEVÎ VE
ÇAĞLAR AŞAN MİSYONU

Dr. Emin Osman Uygur

38

“O” VE SES

Prof. Dr. Ömer Pamuk

47

OLUVER

Mehmet Remzi

48

SAĞLIK-BİLİM-
TEKNOLOJİ

İnci Işık - Zeynep Selma Güney

MOLEKÜLER BİYOLOJİ

5

Prof. Dr. İrfan Yılmaz

MUHTEŞEM MOLEKÜL
HAYATIN DİLİNE BİR BAKIŞ

İnsan genomunda 3 milyar baz çifti (6 milyar DNA harfi) vardır ve her vücut hücremizde iki tam kopya hâlinde yaklaşık iki metre uzunluğunda spiral şeklinde...

MANEVİ PORTRÉ

16

Nuri Fetih Okuyan

FETHULLAH GÜLEN
HOCAEFENDİ'NİN HÜZNÜ

HALK SAĞLIĞI

19

Prof. Dr. Fatih Demirci

HAZZA KURBAN EDİLEN
SAĞLIK VE ÂFİYET

Türkçede “ıçki”, Arapçada “hamr” ve “müskir” kelimeleri, içildiği zaman azı veya çoğu sarhoşluk veren içecekler için kullanılmaktadır.

BİYOGRAFİ

42

Recep Atıcı

BİR ÖMÜR VİSAL
KOVALAYAN İNSAN:
YUSUF BEKMEZCİ

Hizmetin ilk yıllarından itibaren bir ırgat gibi çalışmanın yanında bir de malî olarak, cömertçe infakta bulundular. Özellikle Yusuf Ağabey onlardan biri olup...

ÇAĞLAYAN

Çağlayan İlim ve Kültür Dergisi, Paramus Publishing Inc. tarafından aylık olarak yayımlanmaktadır. Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın kısmen veya tamamen çoğaltılması yasaktır.

ADRES

Tüm istek ve önerilerinizi 335 Clifton Ave, Clifton NJ. adresine iletebilirsiniz. +1 (888) 234 2823

EDITOR-IN-CHIEF/YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Dr. İrfan Yılmaz

EDITORIAL COORDINATOR YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Reşit Haylamaz

EDITOR/EDİTÖR

Ali Kılıç

GRAPHIC DESIGN/GRAFİK TASARIM

Şelale Grafik

ADVISORY BOARD/DANIŞMA HEYETİ

Abdullah Aymaz, Yavuz Ünver, Salih Gül, Dr. Fatma Gündüz, Sadık Men

DIGITAL AND AUDIO PRODUCTION DİJİTAL VE SES PRODÜKSİYONU

Gürhan Gülcen

AVRUPA

Paramus Europe GmbH
Lise-Meitner Straße 17
40764 Langenfeld / GERMANY
caglayan@caglayandergisi.com
+49 (176) 16818292

Çağlayan, ABD Ticarî Marka Yasası uyarınca, dağıtılan diğer ülkelerde tescilli ticarî markadır.

© 2025 Paramus Publishing Inc. All rights reserved. Reproduction in whole or in part without written consent is prohibited. Çağlayan (ISSN 2572-7532) is published monthly by Paramus Publishing Inc., 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Periodicals postage paid at Paterson, NJ and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to 335 Clifton Ave, Clifton, NJ 07011. Çağlayan is a registered trademark under the US Trademark Law and in other countries wherever distributed.

GENÇLERLE NUR DERSLERİ

Risale-i Nur'dan seçilmiş metinleri ana fikir ve kavramlarıyla ele alıp açıklayan bu eser gençler için dopdolu bir sohbet-i canan kaynağı.

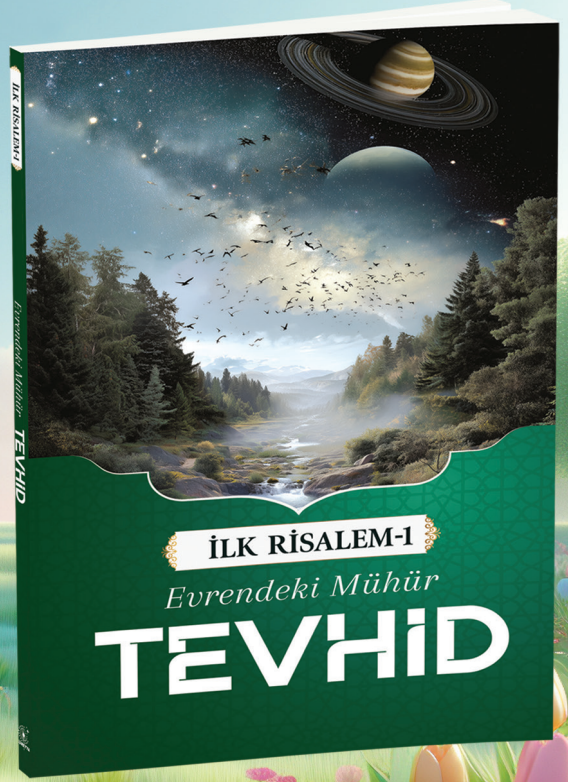
ISBN 978-1-68236-310-2

EVRENDEKİ MÜHÜR TEVHİD

Gençler için hazırlanan bu çalışmada Tabiat Risalesi, Ayetu'l Kübra ve 32. Söz'den süzölmüş metinler sade bir dil ve özet bir üslupla tevhid hakikatini anlatıyor.

ISBN 978-1-68236-787-2

ÇAĞLAYAN

Hemen her zaman mabette, gizli gizli esip duran ve ancak uyanık gönüllerin sezebileceği, vicdanın âşina olduğu ve ruhun bir ömür boyu arayıp durduğu öyle bir “üns” esintisi hissedilir ki insan, tıpkı çiçeklerin içine giren bir kısım mini böceklerin lezzetle aynîleşmeleri gibi onu ayn-ı haz olarak duyar ve yaşar.

ISSN 2572-7532

9 772572 753004